

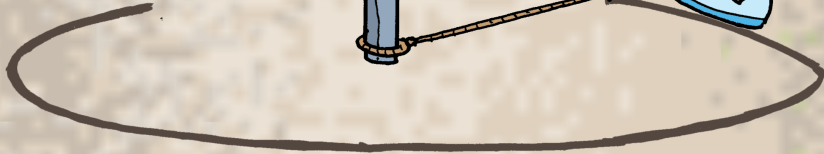
કરીએ દોસ્તી ગણિતની

કાર્યપુસ્તિકા

ધોરણ : પાંચમું

NIPUN
BHARAT

$a-3$

$b+2$

$\frac{x}{2}$

સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત

90°

રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.

કરીએ દોસ્તી ગણિતની : કાર્યપુસ્તિકા : ધોરણ પાંચમું

- પ્રવર્તક : શાલેય શિક્ષણ વિભાગ, મહારાષ્ટ્ર શાસન
- પ્રકાશક : રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
- પ્રેરણા : મા. વંદના કૃષ્ણા (ભા.પ્ર.સે.)
અપર મુખ્ય સચિવ, શાલેય શિક્ષણ અને ક્રીડા વિભાગ, મંત્રાલય, મુંબઈ.
- માર્ગદર્શન : મા. વિશાલ સોલંકી (ભા.પ્ર.સે.)
આયુક્ત (શિક્ષણ), મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, પુણે.
: મા. રાહુલ દ્વિવેદી (ભા.પ્ર.સે.)
રાજ્ય પ્રકલ્પ સંચાલક, મહારાષ્ટ્ર પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ, મુંબઈ.
- સંપાદક : મા. એમ.દેવેન્દ્રસિંહ (ભા.પ્ર.સે.)
સંચાલક, રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
- સહસંપાદક : મા. રમાકાંત કાઠમોરે
સહસંચાલક, રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
- કાર્યકારી સંપાદક : મા. વિકાસ ગરડ
પ્રાચાર્ય, (સમન્વય વિભાગ), રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
રત્નપ્રભા ભાલેરાવ
વરિષ્ઠ અધિવ્યાખ્યાતા, ગણિત વિભાગ,
રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
વૃષાલી ગાયકવાડ
અધિવ્યાખ્યાતા, ગણિત વિભાગ, રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
- સંપાદન સહાય : વૈશાલી ગાઢવે
વિષય સહાયક, ગણિત વિભાગ,
રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
ભક્તિ જોશી
વિષય સહાયક, ગણિતવિભાગ,
રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.
- ગુજરાતી અનુવાદ : વર્ષા શાહ, કોમલ પટેલ
- પ્રથમ આવૃત્તિ : માર્ચ ૨૦૨૨
- અર્થ સહાય : શિક્ષા, મહારાષ્ટ્ર પ્રાથમિક શિક્ષણ પરિષદ, મુંબઈ.
- મુદ્રક : રૂના ગ્રાફિક્સ, પુણે.
- © સર્વ હક પ્રકાશનના સ્વાધીન .

કરીએ દોસ્તી ગણિતની

કાર્યપુસ્તિકા
ધોરણ : પાંચમું

સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત

નામ : _____

શાળા : _____

ધોરણ : _____ વર્ગ : _____

રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને પ્રશિક્ષણ પરિષદ, મહારાષ્ટ્ર, પુણે.

અનુક્રમણિકા

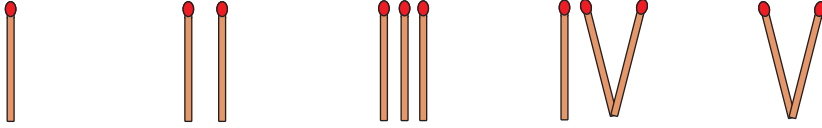
અ.ક.	ઘટક	પૃષ્ઠ ક.
1.	રોમન સંખ્યા ચિહ્નોની ઓળખ	1
2.	સંખ્યા સાથે મૈત્રી	2
3.	કરીએ સરવાળા અને બાદબાકી	8
4.	ગુણાકાર અને ભાગાકાર સમજાવે	17
5.	અપૂર્ણાંક સાથે દોસ્તી	29
6.	ખૂણા દોરીએ	44
7.	વર્તુળ દોરીએ	49
8.	વિભાજ્ય અને વિભાજકને ઓળખીએ	53
9.	દશાંશ અપૂર્ણાંક શીખીએ	57
10.	સમયમાપનને ઓળખીએ	61
11.	માપનના ઉદાહરણો ઉકેલીએ	68
12.	પરિમિતી માપીએ	76
13.	સમજાવે ત્રિમિતીય વસ્તુ અને ગૂંથણી	81
14.	ચિત્રાલેખ દોરીએ	85
15.	આકૃતિબંધ ઓળખીએ	87
16.	કરીએ પૂર્વતૈયારી બીજગણિતની	90

1. રોમન સંખ્યા ચિહ્નોની ઓળખ

- નીચેનો કોઠો પૂર્ણ કર.

દેવનાગરી સંખ્યા ચિહ્નો	આંતરરાષ્ટ્રીય સંખ્યા ચિહ્નો	રોમન સંખ્યા ચિહ્નો	દેવનાગરી સંખ્યા ચિહ્નો	આંતરરાષ્ટ્રીય સંખ્યા ચિહ્નો	રોમન સંખ્યા ચિહ્નો
૧			૧૧		
	2				XII
૩			13		
૪	4	IV	૧૪		
	5				XV
			૧૬		
	7				17
			૧૮		
૯					XIX
			૨૦		

- 1 થી 5 રોમન સંખ્યાચિહ્નો દીવાસળીની મદદથી તૈયાર કરેલા છે. એવી જ રીતે 6 થી 10 સુધીના રોમન સંખ્યાચિહ્નો તૈયાર કર.

--	--	--	--	--

- કોઠામાં >, <, = ચાપૈકી યોગ્ય ચિહ્નોનો ઉપયોગ કર.

I	<	III
IX		VI
XI		XI
C		L

III		V
VIII		II
XI		IX
L		L

2. સંખ્યા સાથે મૈત્રી

- મીનાનું કુટુંબ ખરીદી માટે દુકાનમાં જવાનું છે. તેમને નીચેની વસ્તુ ખરીદવી છે. તે માટે નજીકની દુકાનમાં તપાસ કરીને દરેક વસ્તુની અંદાજે કિંમત લખ.

વસ્તુનું નામ	વસ્તુની અંદાજે કિંમત રૂ.	કિંમતનું શબ્દમાં લેખન
મોબાઈલ	12,000	બાર હજાર
શીતકબાટ (ફ્રીઝ)		
દૂરદર્શન ટેલિવિઝન (ટી.વી.)		
કપડાં ધોવાનું મશીન		

- નીચેની સંખ્યા જુદાં જુદાં રૂપમાં લખ.

<p>526</p> <p>500 20 6</p>	<p>526</p> <p>400 120 6</p>	<p>526</p> <p></p>
<p>804</p> <p>700 100 4</p>	<p>804</p> <p></p>	<p>804</p> <p></p>
<p>1327</p> <p></p>	<p>1327</p> <p></p>	<p>1327</p> <p></p>

- નકશામાં જનગણના 2011નુસાર મહારાષ્ટ્રના જિલ્લા પ્રમાણે લોકસંખ્યા આપી છે. તે પરથી ચોકઠામાં કોઈપણ પાંચ જિલ્લાની લોકસંખ્યા લખ.

(તા.1 ઓગસ્ટ 2014માં પાલઘર જિલ્લાની નિર્મિતી થઈ હોવાથી ઉપરના નકશામાં પાલઘર જિલ્લો સમાવિષ્ટ નથી.)

અ. ક્ર.	જિલ્લાનું નામ	લોકસંખ્યા (અંકમાં)	લોકસંખ્યા (શબ્દમાં)
1			
2			
3			
4			
5			

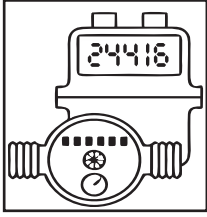
- ચિત્રમાંની સંખ્યાનું આપેલા ચોકઠામાં શબ્દમાં લેખન કર.

.....

.....

.....

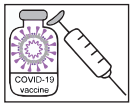

.....

.....

- કોવિડ-19 રસીકરણ અંતર્ગત એક જિલ્લામાંના જુદાં જુદાં કેન્દ્ર પર પહેલાં ટપ્પામાં થયેલ રસીકરણ આપેલું છે - તે પરથી પ્રશ્નના ઉત્તર લખ.

કેન્દ્ર ક્રમાંક	1	2	3	4	5	6
રસીકરણ થયેલ વ્યક્તિઓની સંખ્યા	74,369	97,372	65,707	82,918	73,314	53,423

1. સૌથી વધારે રસીકરણ થયેલા કેન્દ્રમાંના વ્યક્તિઓની સંખ્યા શબ્દમાં લખ.

.....

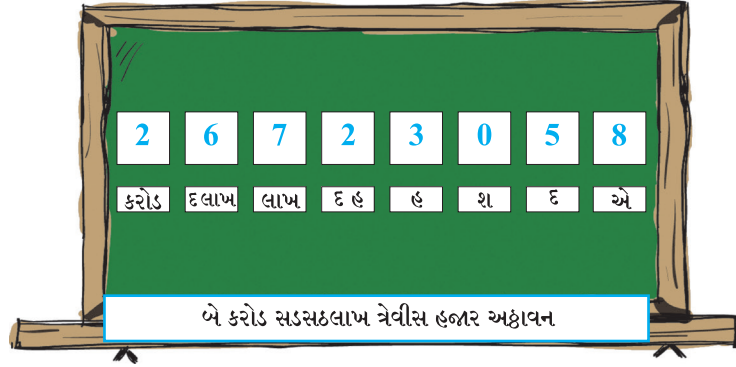
2. સૌથી ઓછું રસીકરણ થયેલ કેન્દ્રમાંના વ્યક્તિઓની સંખ્યા શબ્દમાં લખ.

.....

○ નીચેનો કોઠો પૂર્ણ કર.

ઉદા.

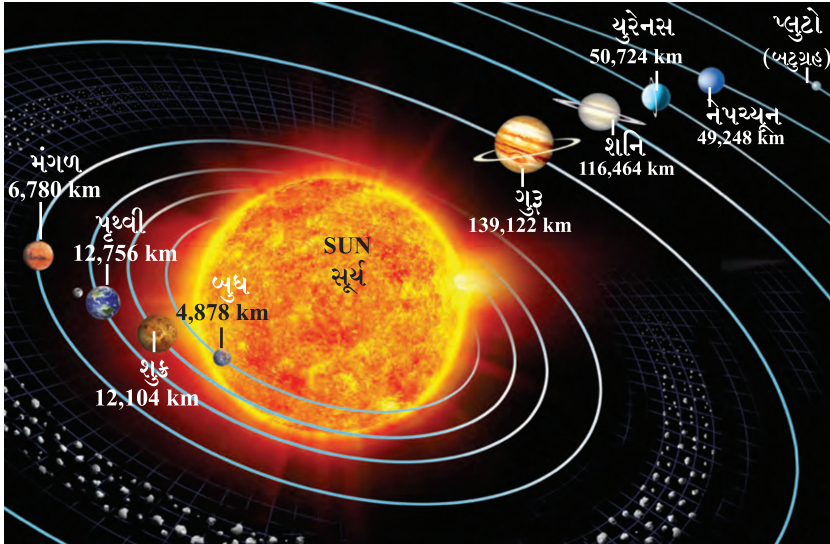

અંક								
અંકોનું સ્થાન								
શબ્દમાં લેખન								
અંક								
અંકોનું સ્થાન								
શબ્દમાં લેખન								

ચઢતો-ઉતરતો ક્રમ

○ ચોકઠામાં ગ્રહોના નામ તેમના વ્યાસના ચઢતા ક્રમ પ્રમાણે લખ.

ગ્રહોનો વ્યાસ (કિલોમીટરમાં)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

સંખ્યાનું નાના-મોટાપણું (ક્રમસંબંધ)

$$7,67,916 > 3,62,412$$

$$3,24,314 < 7,70,325$$

○ આપેલા ચોકઠામાં $>$, $<$ આ પૈકી યોગ્ય ચિહ્ન લખ.

- 1) 14,12,740 16,19,402   2) 71,04,405 26,58,166   3) 95,916 98,653
 4) 45,20,176 45,89,402   5) 4,44,231 17,02,16   6) 7,88,354 7,89,354

○ નીચેની કૃતિ પૂર્ણ કર.

- 1) મુંબઈમાંથી દવા નિર્મિતી કંપની મહિનામાં એક રસીના 6,45,395 ડોસ તૈયાર કરે છે અને પુનાની કંપની તે જ રસીના એક મહિનામાં 7,67,075 ડોસ તૈયાર કરે છે. તો કઈ કંપની રસીના વધારે ડોસ તૈયાર કરે છે ?

.....

- 2) 'કૃષિ સાધના' મહિલા બચત જૂથની આજની જમા પૂંજ ₹ 7,36,216 છે. 'હિરકણી' મહિલા બચત જૂથની જમા પૂંજ ₹ 9,16,887 છે. 'યશોદા' મહિલા બચતજૂથની જમાપૂંજ ₹ 14,96,063 છે, તો બચતગટની જમા પૂંજ ચઢતા ક્રમમાં લખો..

.....

- 3) એક ગ્રામપંચાયત પાણીપુરવઠો કરવા માટે ₹ 2,32,372, આરોગ્ય સેવા માટે ₹ 3,16,917, રસ્તા વિકાસ માટે ₹ 2,45,123 ખર્ચ કરે છે. તો ગ્રામપંચાયત સૌથી ઓછો ખર્ચ કઈ બાબત માટે કરે છે ?

.....

.....

○ નીચેનો કોઠો પૂર્ણ કર.

2000 રૂા ની નોટો	100 રૂા ની નોટો	10 રૂા ની નોટો	જમા થયેલી રકમ (રૂા)	કુલ રૂા (અંકમાં)	કુલ રૂપિયા (શબ્દમાં)
12	14	5	24000 + 1400 + 50	25,450	પચ્ચીસ હજાર ચારસો પચાસ
24	23	0			
17	15	2			
28	2	6			

- 2) આકાશ બેંકમાં પૈસા ભરવા ગયો. તેની પાસે ₹ 2000 ની 19 નોટો, ₹ 200 ની 25 નોટો, ₹ 100 ની 22 નોટો, ₹ 10 ની 40 નોટો હતી. આકાશને નીચેની સ્ત્રીપ ભરવામાં મદદ કર.

<p>રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક તારીખ - .....</p> <p>નામ - આકાશ રોહન સ્નાન્ય બચત ખાતા ક્રમાંક 3 5 1 3 0 8 1 5 6 7 2</p> <p>માં અંકમાં રૂપિયા .....</p> <p>શબ્દમાં રૂપિયા .....</p> <p>..... ફક્ત</p>	<p>રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક તારીખ - .....</p> <p>નામ - આકાશ રોહન સ્નાન્ય બચત ખાતા ક્રમાંક 3 5 1 3 0 8 1 5 6 7 2</p> <p>માં અંકમાં રૂપિયા .....</p> <p>શબ્દમાં રૂપિયા .....</p> <p>..... ફક્ત</p>				
<p>ચેકનું વિવરણ</p> <p>બેંક : રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક</p> <p>ચેક નં. રોકડ</p>	<p>ચેકનું વિવરણ</p> <p>બેંક : રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક</p> <p>ચેક નં. રોકડ</p>				
<p>નોટોનું તપશીલ</p> <p>2000 ×</p> <p>500 ×</p> <p>200 ×</p> <p>100 ×</p> <p>50 ×</p> <p>20 ×</p> <p>10 ×</p> <p>5 ×</p> <p>નાણા / સિક્કા</p> <p>કુલ</p>	<p>નોટોનું તપશીલ</p> <p>2000 ×</p> <p>500 ×</p> <p>200 ×</p> <p>100 ×</p> <p>50 ×</p> <p>20 ×</p> <p>10 ×</p> <p>5 ×</p> <p>નાણા / સિક્કા</p> <p>કુલ</p>				
કેશિયર	ભરનારની સહી	કલાર્ક	કેશિયર	પાસિંગ ઓફિસર	ભરનારની સહી

3. કરીએ સરવાળા અને બાદબાકી

સરવાળો

○ ઉકેલ.

	હ	શ	દ	એ
	5	7	2	4
+	2	1	8	5

	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
	1	4	2	9	5	0
+			0	9	9	0
+	7	9	0	9	0	7

	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
	6	7	4	1	5	0
+			4	5	7	4
+		4	3	7	0	7

	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
		9	3	7	5	1
+		6	4	3	5	2
+			1	9	9	7

○ ઊભી માંડણી કરી સરવાળો કર.

1) $1,40,124 + 258 + 4,589$

2) $17,405 + 2,478 + 48,045$

$3) 79 + 458 + 10,215$

$4) 47,789 + 1,020 + 356$

$5) 33,126 + 450 + 40,400$

$6) 9,999 + 9,090 + 90,009$

○ ખાલી જગ્યા પૂર.

$1) 9,54,728 + 100 = \boxed{}$

$2) 1,51,515 + 0 = \boxed{}$

$3) 8,67,342 + 1,000 = \boxed{}$

$4) 4,65,000 + \boxed{} = 4,75,000$

$5) 300 + 800 = \boxed{}$

$6) 8,500 + 4,500 = \boxed{}$

$7) 2,070 + 1,030 = \boxed{}$

$8) 8,750 + 5,750 = \boxed{}$

$9) 54,321 + 12,345 = \boxed{}$

$10) 7,777 + \boxed{} = 8,888$

$11) 1,67,579 + 3,54,564 = 3,54,564 + \boxed{}$

સરવાળા : શાબ્દિક ઉદાહરણો

ઉદા. રાજવીરના બેંકના ખાતામાં ₹ 3,48,980 હતા, તેમાં હજુ ₹ 1,48,967 જમા થયા તો તેના બેંક ખાતામાં કુલ કેટલા રૂપિયા જમા છે?

રાજવીરના બેંક ખાતામાંની રકમ = 3,48,980

તેમાં હજુ જમા કરાવેલી રકમ = 1,48,967

+

3	4	8	9	8	0
1	4	8	9	6	7

કુલ રકમ = 3,48,980 + 1,48,967 =

રૂા જમા છે.

○ ઉકલ.

1) સૌથી મોટી પાંચ અંકી સંખ્યા અને સૌથી નાની છ અંકી સંખ્યાનો સરવાળો કેટલો થશે ?

2) લતાબેને ફૂલો ખોદવા માટે ₹ 5,38,937 અને ટીપક સિંચાઈ માટે ₹ 2,95,870 ખર્ચ કર્યો તો તેમણે કુલ કેટલો ખર્ચ કર્યો ?

3) એક સાકર કારખાનાએ ગયા વર્ષે ₹ 8,24,750 કોથળા સાકરનું ઉત્પાદન કર્યું. આ વર્ષે કારખાનાએ ₹ 12,35,847 કોથળા સાકરનું ઉત્પાદન કર્યું તો બે વર્ષમાં કારખાનાએ કેટલા કોથળા સાકરનું ઉત્પાદન કર્યું ?

4) લાતુરના શિક્ષણપ્રેમી નાગરિકોએ શાળાને ઈ-લર્નિંગ સુવિધા માટે ₹ 5,24,860, શાળા સુશોભીકરણ માટે ₹ 65,459 અને વૃક્ષારોપણ માટે ₹ 38,740

મદદ કરી તો તેમણે કુલ કેટલા રૂપિયા મદદ કરી?

બાદબાકી

ઉદા. $8,73,803 - 96,591 = ?$

ઉદા. $8,56,721 - 3,28,830 = ?$

લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
	16				
7	~~7~~	13	7	10	
~~8~~	~~7~~	~~3~~	~~8~~	~~0~~	3
-	9	6	5	9	1
7	7	7	2	1	2

લા	દ હ	હ	શ	દ	એ	
8	5	6	7	2	1	
-	3	2	8	8	3	0

○ ઉકેલ.

1) $91,47,508 - 58,65,917$

2) $8,56,760 - 5,23,843$

3) $47,91,508 - 8,88,988$

4) $31,82,912 - 2,28,038$

બહુપર્યાયી પ્રશ્ન

○ નીચેના પર્યાયમાંથી યોગ્ય પર્યાય શોધ અને રંગ.

ઉદા. : $42,979 - 32,979 = ?$

A) 10,000   B) 1,000   C) 0   D) 100

A	B	C	D
---	---	---	---

1) $59,999 - 0 = ?$

A) 59,990   B) 59,000   C) 0   D) 59,999

A	B	C	D
---	---	---	---

2) પાંચ લાખ ચાર લાખ પચાસ હજાર કરતાં કેટલા વધારે છે ?

A) 1,00,000   B) 50,000   C) 0   D) 9,50,000

A	B	C	D
---	---	---	---

3) મોટામાં મોટી 4 અંકી સંખ્યા અને નાનામાં નાની 4 અંકી સંખ્યા વચ્ચેનો તફાવત કેટલો ?

A) 9,999   B) 1,000   C) 8,999   D) 0

A	B	C	D
---	---	---	---

4) એકાદી સંખ્યામાંથી તે જ સંખ્યા બાદ કરતાં આવનાર ઉત્તર કેટલો?

A) તે જ સંખ્યા   B) 1   C) 0   D) તે સંખ્યા કરતાં મોટી હશે.

A	B	C	D
---	---	---	---

5) બાદબાકી 4999 આવવા માટે 10,000 માંથી કેટલા બાદ કરવાં પડશે ?

A) 4,999   B) 5,110   C) 5,999   D) 5,001

A	B	C	D
---	---	---	---

બાદબાકી : શાબ્દિક ઉદાહરણો

ઉદા. જોસેફે સહકારી બેંકમાં ₹ 29,830 અને રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકમાં ₹ 17,250 રકમ મૂકી તો તેણે સહકારી બેંકમાં રાષ્ટ્રીયકૃત બેંક કરતાં કેટલા રૂપિયા વધારે રકમ મૂકી?

જોસેફે સહકારી બેંકમાં મૂકેલી રકમ

જોસેફે રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકમાં મૂકેલી રકમ -

જોસેફે સહકારી બેંકમાં રાષ્ટ્રીય કૃત બેંક કરતા વધારે મૂકેલી રકમ

એટલે જ ₹ વધારે રકમ મૂકી છે.

દ	હ	શ	દ	એ
		7	13	
2	9	~~8~~	~~3~~	0
1	7	2	5	0

○ ઉકેલ.

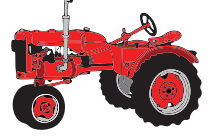
- 1) સાત અંકી સૌથી મોટી સંખ્યા અને પાંચ અંકી સૌથી નાની સંખ્યા વચ્ચેનો તફાવત કેટલો ?
- 2) એક ગામની લોકસંખ્યા 96,386 છે. તે પૈકી 30,237 પુરૂષો, 28,170 સ્ત્રીઓ અને બાકીનાં બાળકો છે, તો બાળકોની કુલ સંખ્યા કેટલી ?
- 3) એક સામાજિક સંસ્થાએ જિલ્લા કોવિડ નિર્મૂલન માટે ₹ 20,00,000 મદદ નિધી જમા કરવાનું નક્કી કર્યું. લોકો પાસેથી જમા કરેલા ફંડમાં ₹ 31,12,540 મદદ નિધી જમા થઈ, તો સંસ્થા પાસે નક્કી કરેલી રકમ કરતાં કેટલી રકમ વધારે જમા થઈ?
- 4) એક શહેરમાં 3,50,254 લોકો પાસે મોબાઈલ ફોન છે. તેમાંથી 1,64,258 લોકો પાસે સ્માર્ટ ફોન છે, બાકીના લોકો પાસે સાદા મોબાઈલ ફોન છે. તો શહેરમાં કેટલાં લોકો પાસે સાદા મોબાઈલ ફોન છે?
- 5) એક કંપનીએ પહેલા વર્ષે 56,850 સાયકલની નિર્મિતી કરી. બીજા વર્ષે 63,868 સાયકલની નિર્મિતી કરી, તો બીજા વર્ષે કંપનીએ કેટલી વધારે સાયકલની નિર્મિતી કરી ?
- 6) ગયા વર્ષે વાવણીના સમયે તાલુકામાં ખાતરની 6,76,847 ગુણીનું વેચાણ થયું. આ વર્ષે ખાતરની 4,98,592 ગુણીઓનું વેચાણ થયું, તો ખાતરની ગુણીઓનું વેચાણ કેટલાથી ઓછું થયું?

- 7) વૃક્ષસંવર્ધન ઉપક્રમ અંતર્ગત જિલ્લામાં 8,56,000 વૃક્ષો ઉગાડવાનો સંકલ્પ લેવામાં આવ્યો છે. તેમાંથી 11,43,801 વૃક્ષો ઉગાડવામાં આવ્યા, તો કેટલા વૃક્ષ વધારે ઉગાડવામાં આવ્યા ?

- 8) આયુષને ₹ 7,28,405 કિંમતનું ટ્રેક્ટર ખરીદી કરવું છે, તેની પાસે ₹ 2,40,750 છે. ઉપરની રકમ તે બેકમાંથી લોન રૂપે લેવાનો છે. તો તેણે કેટલા લોન લેવી પડશે?

ગણિતની મજેદાર ગમ્મત

- ❖ 1 થી 9 અંકમાંથી કોઈપણ 4 અંક લે. (એક અંક એક જ વખત લે) ઉદા. 3, 7, 4, 1
- ❖ તે અંકોથી મોટામાં મોટી સંખ્યા બનાવ. ઉદા. 7431
- ❖ તે અંકોથી નાનામાં નાની સંખ્યા બનાવ. ઉદા. 1347
- ❖ તૈયારી થયેલી મોટામાં મોટી સંખ્યામાંથી નાનામાં નાની સંખ્યા બાદ કર.

7431
- 1347
6084
- ❖ આવેલા જવાબમાંના અંકોને ઉલ્ટી રીતે માંડણી કરીને સંખ્યા લખ.

6084
+ 4806
10,890
- ❖ હવે તું કોઈપણ 4 અંક લઈને આ કૃતિ કર. ઉત્તર આ જ આવશે. વિશ્વાસ નથી આવતો ? તો કરીને જો.

○ નીચેના ખાલી ચોકઠામાં યોગ્ય અંક લખ.

1)

દ લા	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
1		9	8	7	5	
+		5		9	4	8
1	8		9		0	4

2)

દ લા	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
7	8	3		7	2	1
+		3	5		8	
8	2		4	8	0	3

3)

દ લા	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
	8		6	7		5
-	9	5	8	6	8	
3		3	8		5	2

4)

દ લા	લા	દ હ	હ	શ	દ	એ
6		3	8	4	5	
-	4	8	5	7	8	0
	4		1	0	7	8

મિશ્ર ઉદાહરણો

○ નીચેના શાબ્દિક ઉદાહરણો ઉકેલ.

1) રવિ, સલીમ અને જોસેફે ભેગાં થઈને એક વેપાર ચાલુ કર્યો. વેપાર માટે તેમણે કુલ ₹ 35,98,205 મૂડી ભેગી કરી. જો રવિએ ₹ 9,40,835 અને સલીમે ₹ 11,30,856 ભેગા કર્યા, તો જોસેફે કેટલા રૂપિયા આપ્યા ?

2) માસ્ક બનાવનારી કંપનીએ સોમવારે 9,48,756 માસ્ક અને મંગળવારે 7,63,552 માસ્ક તૈયાર કર્યા. તે પૈકી કંપનીએ 8,18,193 માસ્ક વેચ્યા, તો કંપનીમાં કેટલા માસ્ક સિલ્લક રહેશે?

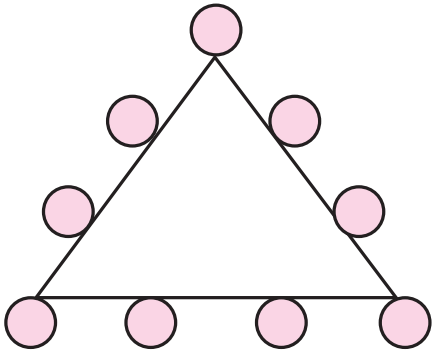
3) ગ્રામપંચાયતને ઘરવેરામાંથી ₹ 3,28,756 અને પાણીવેરામાંથી ₹ 33,654 મહેસૂલ પ્રાપ્ત થયું. તે રકમમાંથી કેટલીક રકમ શિક્ષણ માટે ખર્ચ કર્યા પછી ₹1,95,885 સિલ્લક રહ્યાં, તો તેમને શિક્ષણ માટે કેટલા રૂપિયા ખર્ચ કર્યો?

4) રાજેશે 78,85,318 રૂપિયાનું ઘર અને 30,91,526 રૂપિયાથી દુકાન માટે જગ્યા ખરીદી. તેની 90,00,000 રૂપિયાની લોન મંજૂર થઈ, તો ઘર અને જગ્યા માટે હજુ કેટલા રૂપિયાની જરૂર છે?

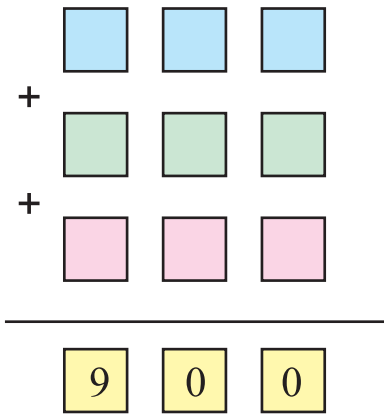
□□□

- ત્રિકોણ પર આપેલા વર્તુળમાં 1 થી 9 અંક એવી રીતે લખ કે, ત્રિકોણની પ્રત્યેક બાજુના વર્તુળની સંખ્યાનો સરવાળો 18 આવે. (એક અંક એક વખત વાપરવો.)

- નીચેના ચોકઠામાં 1 થી 9 અંક એવી પદ્ધતિથી લખ કે, તેના સરવાળો 900 આવે. (એક અંક એક વખત વાપરવો.)

4. ગુણાકાર અને ભાગાકારને સમજાવે

○ ગુણાકાર કર.

નમૂના ઉદાહરણ : 75×41

બહેન તું
કેવી રીતે
ઉકેલીશ ?

$$\begin{array}{r} 75 \\ \times 41 \\ \hline 75 \quad (75 \times 1) \\ + 3000 \quad (75 \times 40) \\ \hline 3075 \end{array}$$

75 અને 41 ના
ગુણાકાર આપણે
2 રીતે કરી શકીએ.
41 એટલે $40 + 1$
એટલે પહેલા 75
ને 1 વડે ગુણ અને
પછી 75 ને
40 વડે ગુણ.

1) 225×25

	દ હ	હ	શ	દ	એ
×					
+					

2) 793×42

	દ હ	હ	શ	દ	એ
×					
+					

3) 604×28

	દ હ	હ	શ	દ	એ
×					
+					

4) 609×214

	લા	દ	હ	શ	દ	એ
×						
+						

5) 445×891

	લા	દ	હ	શ	દ	એ
×						
+						

○ ઉકેલ.

1) 654×21

2) 270×14

3) 109×279

○ આપેલી સંખ્યાનો ગુણાકાર કર અને આવેલો જવાબ લખીને નીચેનો કોયડો ઉકેલ.

A) 122×141

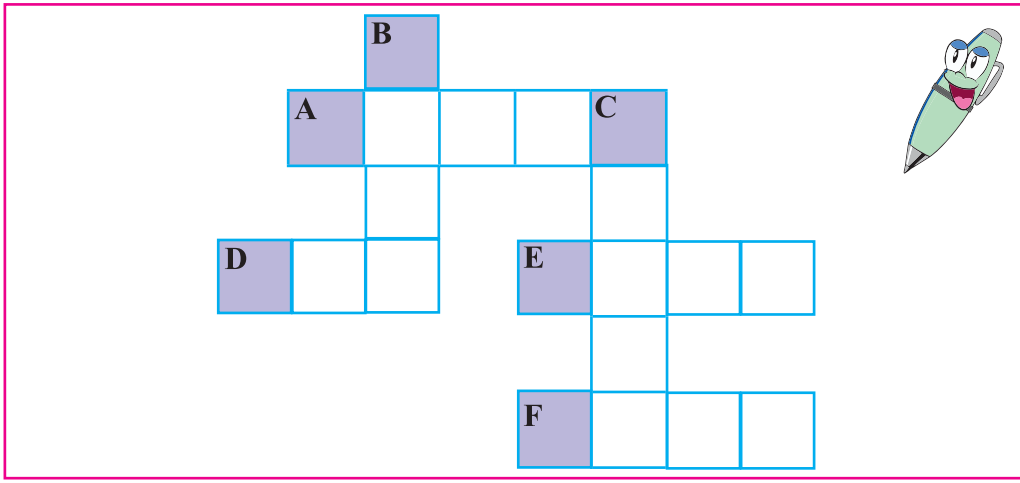
B) 270×14

C) 153×150

D) 225×2

E) 197×15

F) 56×36

શાબ્દિક ઉદાહરણો

નમૂના ઉદાહરણ :

એક એરોક્સ મશીનની કિંમત 48,109 રૂપિયા છે, તો આવા 13 એરોક્સ મશીનની કિંમત કેટલી?

સ્પષ્ટીકરણ :

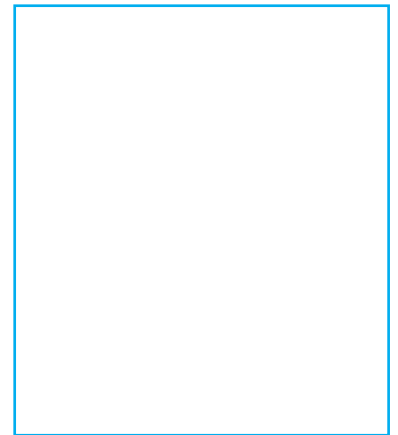
એક મશીનની કિંમત = ...

કેટલા મશીનની કિંમત શોધવાની છે ? .....

કરવાની ક્રિયા

13 મશીનની કિંમત = $48,109 \times 13$

એટલે કે, 13 એરોક્સ મશીનની કિંમત = ... રૂા. થશે.

○ સરાવ

1) એક વિમાન એક કલાકમાં 950 કિમી વેગથી ઉડે છે. તો તે વિમાન 6 કલાકમાં કેટલું અંતર કાપશે ?

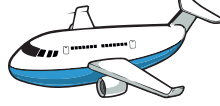
સ્પષ્ટીકરણ :

કલાકનો વેગ એટલે જ એક કલાકમાં કાપેલું અંતર : .....

કરવાની ક્રિયા : .....

6 કલાકમાં કાપેલું અંતર : ..... × .....

એટલે કે, 6 કલાકમાં કાપેલું અંતર : ..... કિમી

2) 5 કલાક એટલે કેટલી મિનિટો ?

સ્પષ્ટીકરણ :

1 કલાક : ..... મિનિટો

કરવાની ક્રિયા : .....

5 કલાક : ..... × .....

એટલે કે, ... મિનિટો

3) પાંચ અંકી સૌથી મોટી સંખ્યાના 23 ગણા એટલે કેટલા ?

સ્પષ્ટીકરણ :

પાંચ અંકી સૌથી મોટી સંખ્યા : .....

પૂછેલા ગણા : .....

કરવાની ક્રિયા : .....

..... ના 23 ગણા =

એટલે કે, ...

4) એક મીટર કાપડની કિંમત 525 રૂપિયા છે, તો 250 મીટર કાપડની કિંમત કેટલી ?

સ્પષ્ટીકરણ :

એક મીટર કાપડની કિંમત : .....

કુલ મીટર કાપડ : .....

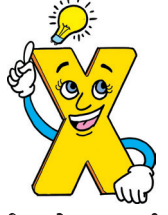
કરવાની ક્રિયા : .....

250 મીટર કાપડની કિંમત :

એટલે કે, ...

○ ઉકેલ.

- 1) વૃક્ષારોપણ કરતી વખતે એક હરોળમાં 275 ઝાડ એ પ્રમાણે કુલ 42 હરોળમાં ઝાડ વાવ્યા. તો કુલ કેટલા ઝાડ વાવ્યા ?

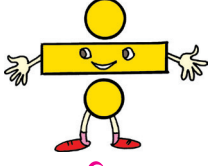
- 2) એક દિવસમાં મિનિટ કાંટો ચોવીસ ફેરા પૂર્ણ કરે, તો એક વર્ષમાં મિનિટ કાંટો કેટલા ફેરા પૂર્ણ કરશે ?

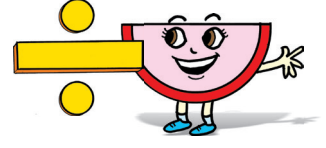
- 3) એક ઈમારતના બાંધકામ માટે 790 સિમેંટની થેલીઓની જરૂર છે. જો એક સિમેંટની થેલીની કિંમત રૂ. 395 હોય, તો તે ઈમારતના બાંધકામ માટે સિમેંટ ખરીદવા કુલ કેટલો ખર્ચ કરવો પડશે ?

- 4) એક પ્રવાસી કંપનીએ આયોજિત કરેલી રાજસ્થાન ટુર માટે દરેકના 45,789 રૂ. પ્રમાણે 126 વ્યક્તિઓએ રૂપિયા ભર્યા. તો હવે તે કંપની પાસે કુલ કેટલી રકમ જમા થઈ ?

ભાગાકાર

નમૂના ઉદાહરણ :

$$659 \div 3 = ?$$

659 સંખ્યાના પ્રત્યેક સ્થાનની
(અનુક્રમે શતક, દશક અને એકમ)
સંખ્યાને ભાગવાની છે.

$$\begin{array}{r} 219 \\ 3 \overline{) 659} \\ \underline{-6} \\ 05 \\ \underline{-3} \\ 29 \\ \underline{-27} \\ 02 \text{ શેષ} \end{array}$$

$$52,013 \div 13 = ?$$

$$\begin{array}{r} 0 \square 0 0 \square \\ 13 \overline{) 52013} \\ \underline{-0}   \\ 52   \\ \underline{-52}   \\ 000   \\ \underline{-\square}   \\ 01   \\ \underline{-\square}   \\ 13 \\ \underline{-13} \\ 00 \end{array}$$

○ ઉકેલ.

1) $6,795 \div 5$

2) $4,205 \div 8$

3) $2,486 \div 12$

4) $78,925 \div 25$

5) $4,586 \div 12$

6) $1,089 \div 17$

7) $1,24,578 \div 20$

ભાગાકાર : શાબ્દિક ઉદાહરણો

નમૂના ઉદાહરણ :

એક બસને 40 કિમી અંતર કાપવા માટે એક કલાક લાગે છે, તો તે જ ઝડપથી 480 કિમી અંતર કાપવા માટે કેટલો સમય લાગશે ?

સ્પષ્ટીકરણ :

બસે એક કલાકમાં કાપેલું અંતર = 40 કિમી

બસે કાપવાનું અંતર = 480 કિમી

ક્રિયા = ભાગાકાર

∴ અંતર કાપવા માટે લાગનારો સમય = 12 કલાક

$$\begin{array}{r}
 0 \quad 1 \quad 2 \\
 40 \overline{) 480} \\
 \underline{- 0} \\
 48 \\
 \underline{- 40} \\
 080 \\
 \underline{- 80} \\
 000
 \end{array}$$

○ ઉકેલ.

1) રમેશના પપ્પાએ રમેશને જન્મ દિવસની ભેટ નિમિત્તે 2260 રૂપિયા આપ્યા. તેમણે ફક્ત 20 રૂપિયાની નોટો આપી, તો તેમણે રમેશને 20 રૂપિયાની કેટલી નોટો આપી?

સ્પષ્ટીકરણ :

.....

.....

.....

.....

2) બે સંખ્યાનો ગુણાકાર 9130 છે. તેમાંની એક સંખ્યા 22 છે, તો બીજી સંખ્યા કઈ ?

સ્પષ્ટીકરણ :

.....

.....

.....

.....

3) કઈ સંખ્યાને 12 વડે ગુણતાં ગુણાકાર 48600 આવે ?

સ્પષ્ટીકરણ :

.....

.....

.....

.....

4) એક પાણીની ટાંકીની ક્ષમતા 2000 લીટર છે. તે ટાંકી તેની ક્ષમતા પ્રમાણે પૂર્ણ ભરવા માટે 2 લીટરના માપથી કેટલી વખત પાણી ભરવું પડશે ?

સ્પષ્ટીકરણ :

.....

.....

.....

.....

5) અહમદ પાસે 7040 સફરજન છે. તેને લાકડાની પેટીમાં સફરજન મૂકવા છે. જો પ્રત્યેક પેટીમાં 20 સફરજન મૂક્યા, તો તેને કેટલી પેટીઓની જરૂર પડશે ?

સ્પષ્ટીકરણ :

.....

.....

.....

.....

○ ખાલી જગ્યા પૂરો.

1) $5,125 \div 1 = \dots\dots\dots$

2) $425 \div 425 = \dots\dots\dots$

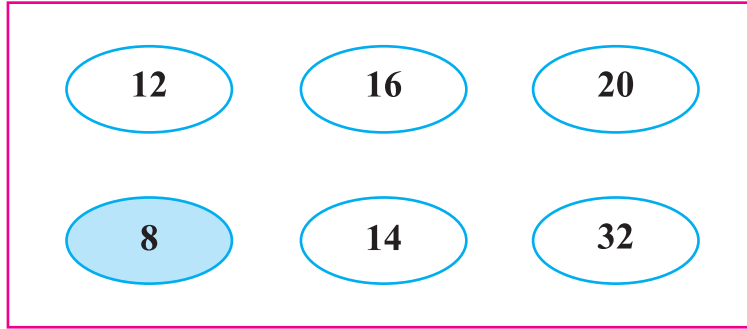
3) $980 \div 98 = \dots\dots\dots$

4) $1,248 \div 12 = \dots\dots\dots$

5) $767 \div 12$ કર્યા પછી ભાગાકાર = $\dots\dots\dots$, શેષ = $\dots\dots\dots$

○ આપેલા ચોકઠામાંની જે સંખ્યાથી 4,768 ને ભાગતાં શેષ 0 આવશે તેવી સંખ્યાને રંગ.

○ ઉકેલ.

1) $1,017 \times 14$

2) $4,08,060 \div 20$

3) $6,710 \times 57$

નમૂના ઉદાહરણ :

રૂા.12,500ની 25 ખુરશીઓ પ્રમાણે 86 ખુરશીની કિંમત કેટલી ?

25 ખુરશીઓ 12,500 રૂા. માં તો, એક ખુરશીની કિંમત = $12,500 \div 25$

એટલે એક ખુરશીની કિંમત = ... રૂા.

હવે 86 ખુરશીઓની કિંમત શોધીએ

86 ખુરશીઓની કિંમત = 500×86

= ..... રૂા.

એટલે 86 ખુરશીઓની કિંમત રૂા.43,000 થશે.

$\begin{array}{r} 25 \overline{) 12,500} \\ \underline{10,000} \\ 2,500 \\ \underline{2,000} \\ 500 \\ \underline{4600} \\ 500 \\ \underline{4600} \\ 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 500 \\ \times 86 \\ \hline \end{array}$
--	---

ઉકલ.

1) 7 ઝેરોક્સ મશીન એક મિનિટમાં 462 પ્રિંટ કાઢે છે, તો એક મશીન એક કલાકમાં કેટલી પ્રિંટ કાઢશે ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

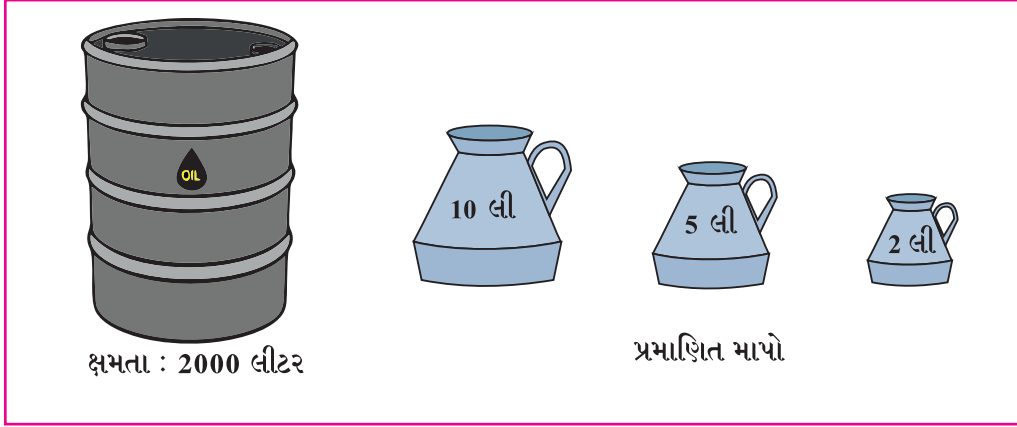
2) એક કલાક એટલે 3,600 સેકંડ, તો 3 કલાક એટલે કેટલી સેકંડ?

.....
.....
.....
.....
.....

3) 2,500 ના 33 ગણા એટલે કેટલા ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

○ ચિત્રનું નિરીક્ષણ કરીને નીચેના પ્રશ્નના ઉત્તર લખ.

1) ઉપરની તેલની ટાંકીને પૂર્ણ ભરવા માટે 5 લીટરના માપ કેટલી વખત નાંખવા પડશે ?

2) 10 લીટરના માપથી 12 વખત, 5 લીટરના માપથી 24 વખત અને 2 લીટરના માપથી 28 વખત ટાંકીમાં તેલ ભરતાં ટાંકીમાં કેટલા લીટર તેલ થશે ?

5. અપૂર્ણાંક સાથે દોસ્તી

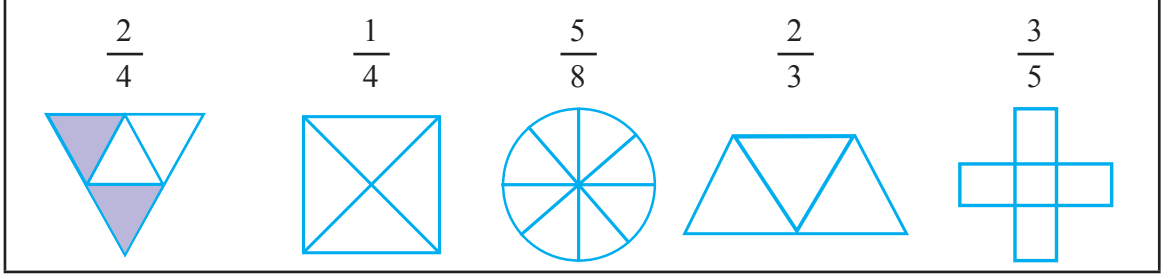
- અપૂર્ણાંક વાચ અને તેટલો ભાગ રંગ.

વાંચ		રંગ		નિરીક્ષણ કર
એક	1			
અર્ધો	$\frac{1}{2}$			
પા	$\frac{1}{4}$			
પોણો	$\frac{3}{4}$			

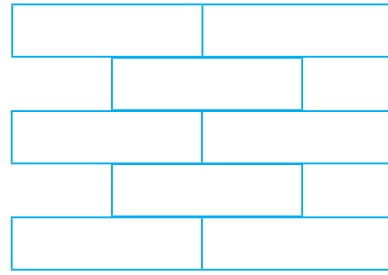
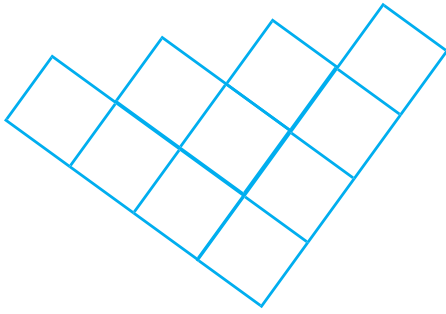
- તક્તો પૂર્ણ કર.

ચિત્ર	રંગેલો ભાગ	ન રંગેલો ભાગ
	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{4}$
	$\frac{1}{2}$	
		$\frac{2}{6}$

- આપેલા અપૂર્ણાંક બેટલા ચિત્રનો ભાગ રંગ.

- આપેલી આકૃતિનો $\frac{1}{2}$ ભાગ રંગ.

- કૃતિ પૂર્ણ કર.

1) એક બોક્સમાં 12 કપ કેક છે.

મુઘાના કહેવા પ્રમાણે તેણે કેકની કુલ સંખ્યાની $\frac{1}{4}$ કેક ખાધી.

મુઘાએ ખાધેલા કેકની ફરતે ગોળ કર.

2) અવનિશના કહેવા પ્રમાણે તેણે કુલ કેકની

સંખ્યાના $\frac{3}{12}$ કેક ખાધી.

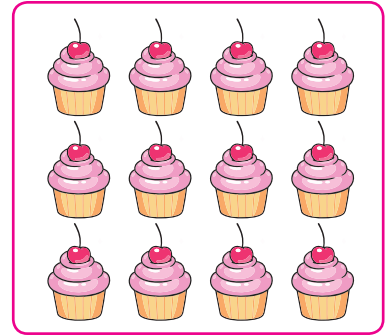
મુઘા કહે છે કે અવનિશે મારા કરતાં વધારે કેક ખાધી.

પરંતુ અવનિશ કહે છે કે બંનેએ સરખી જ કેક ખાધી છે.

તું કોની સાથે સહમત છે ? કારણ લખ.

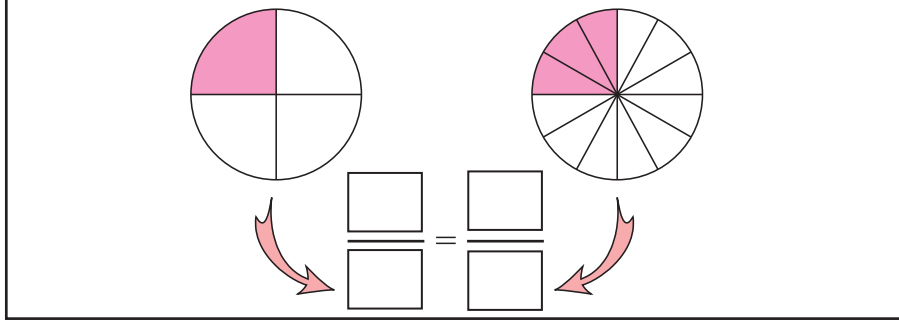
.....

.....

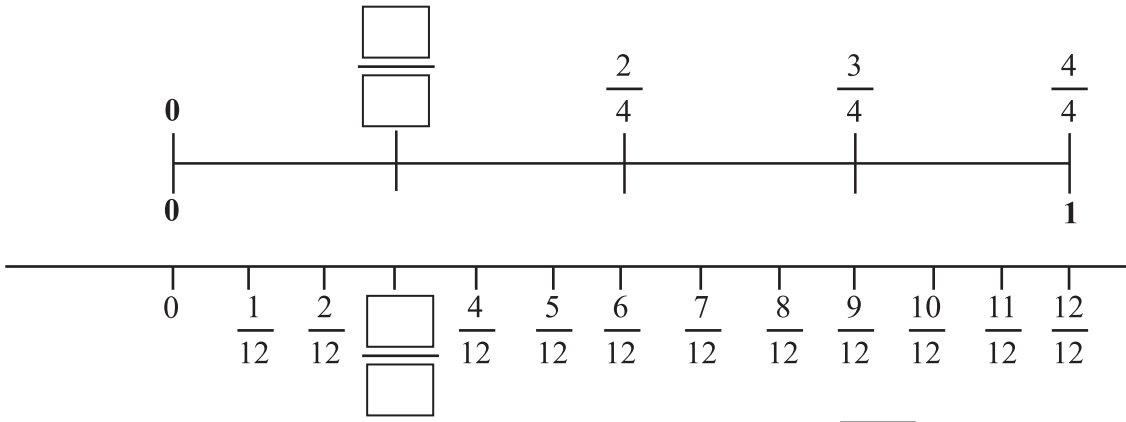

આ પરથી $\frac{\square}{\square} = \frac{\square}{\square}$

- રંગેલા ભાગ દર્શાવતા અપૂર્ણાંક ચોકઠામાં લખ.

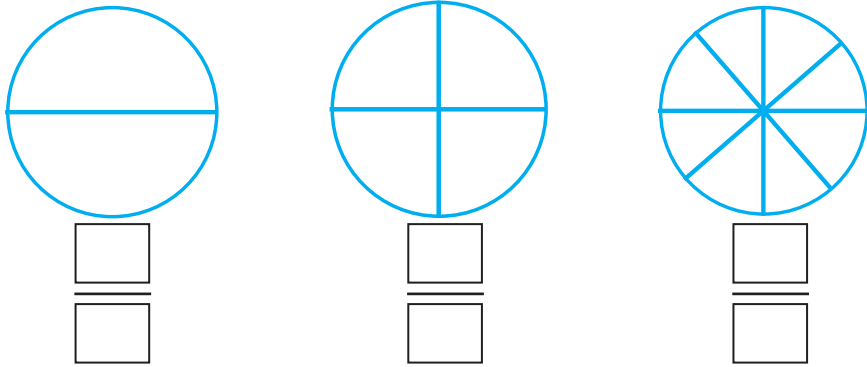

- ખાલી ચોકઠામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

આ પરથી, 1. $\frac{2}{4} = \frac{6}{12}$ 2. $\frac{3}{4} = \frac{9}{12}$ 3. $\frac{\square}{\square} = \frac{\square}{\square}$

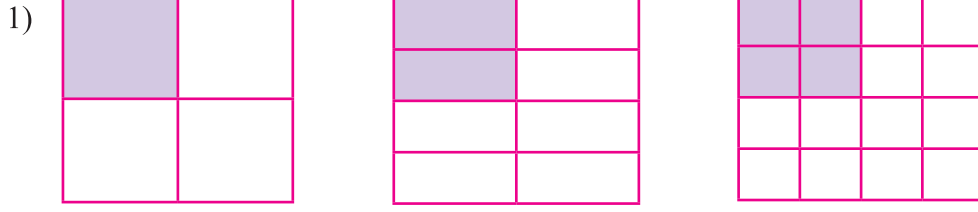
- આકૃતિમાંનો ભાગ એવી રીતે રંગ કે રંગેલો ભાગ દર્શાવતો અપૂર્ણાંક સમમૂલ્ય હોય.

ત્રણે વર્તુળોમાં રંગેલા ભાગની સંખ્યા જુદી જુદી હોય તો પણ તે ભાગનું ક્ષેત્ર સરખું છે.

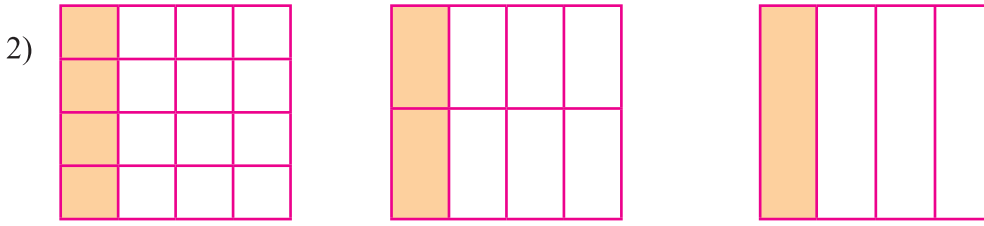
આ પરથી, $\frac{\square}{\square} = \frac{\square}{\square} = \frac{\square}{\square}$ આવા અપૂર્ણાંકોને ..... અપૂર્ણાંક કહેવાય છે.

○ આકૃતિનું નિરીક્ષણ કરીને સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંક લખ.

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \times 2}{4 \times 2} = \frac{2}{8} = \frac{\boxed{} \times 2}{\boxed{} \times 2} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

આકૃતિમાંના અંશ અને છેદને સમાન સંખ્યાથી ગુણતાં સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંક મળે છે.

$$\frac{4}{16} = \frac{4 \div 2}{16 \div 2} = \frac{\boxed{}}{8} = \frac{\boxed{} \div 2}{8 \div 2} = \frac{\boxed{}}{4}$$

અપૂર્ણાંકમાંના અંશ અને છેદને સમાન સંખ્યાથી ભાગતાં સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંક મળે છે.

3) ચોકઠામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

1) $\frac{5}{11} = \frac{5 \times 5}{\boxed{}} = \frac{25}{\boxed{}}$

2) $\frac{\boxed{}}{60} = \frac{\boxed{}}{60 \div 10} = \frac{3}{6}$

3) $\frac{\boxed{}}{\boxed{}} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}} = \frac{1}{3}$

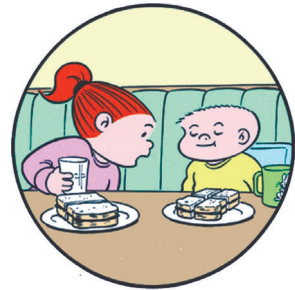
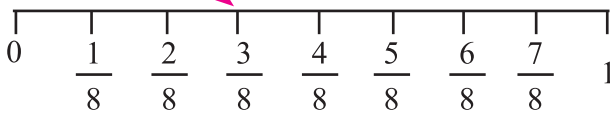
4) $\frac{7}{9} = \frac{\boxed{}}{9 \times 2} = \frac{\boxed{}}{18}$

5) $\frac{3}{8} = \frac{\boxed{}}{8 \times 4} = \frac{\boxed{}}{32}$

6) $\frac{2}{5} = \frac{2 \times 8}{\boxed{}} = \frac{16}{\boxed{}}$

4) સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંકોની જોડી બનાવ.

$\frac{9}{24}$ $\frac{36}{48}$ $\frac{12}{16}$ $\frac{10}{40}$ $\frac{9}{72}$

5) છેદ 6 હોય તેવા સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંક લખ.

1) $\frac{15}{30} = \frac{15 \div 5}{30 \div 5} = \frac{3}{6}$

2) $\frac{14}{42} =$

3) $\frac{32}{48} =$

4) $\frac{33}{66} =$

6) છેદ 24 હોય તેવા સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંક લખ.

1) $\frac{1}{2} =$

2) $\frac{2}{3} =$

3) $\frac{4}{6} =$

4) $\frac{7}{8} =$

7) સમમૂલ્ય અપૂર્ણાંક લખ.

1) $\frac{2}{5} = \text{---} = \text{---} = \text{---} = \text{---}$

2) $\frac{3}{4} = \text{---} = \text{---} = \text{---} = \text{---}$

3) $\frac{7}{9} = \text{---} = \text{---} = \text{---} = \text{---}$

4) $\frac{5}{8} = \text{---} = \text{---} = \text{---} = \text{---}$

8) વર્ગીકરણ કર.

$\frac{1}{3}, \frac{1}{6}, \frac{8}{10}, \frac{18}{29}, \frac{5}{4}, \frac{3}{10}, \frac{9}{7}, \frac{11}{9}, \frac{3}{4}, \frac{1}{2}, \frac{7}{4}, \frac{13}{29}$

સમચ્છેદ અપૂર્ણાંક	
ભિન્નચ્છેદ અપૂર્ણાંક	

○ આપેલા અપૂર્ણાંકોની જોડીઓ વચ્ચેના ચાકેઠામાં < , > અથવા = પૈકી યોગ્ય નિશાની કર.

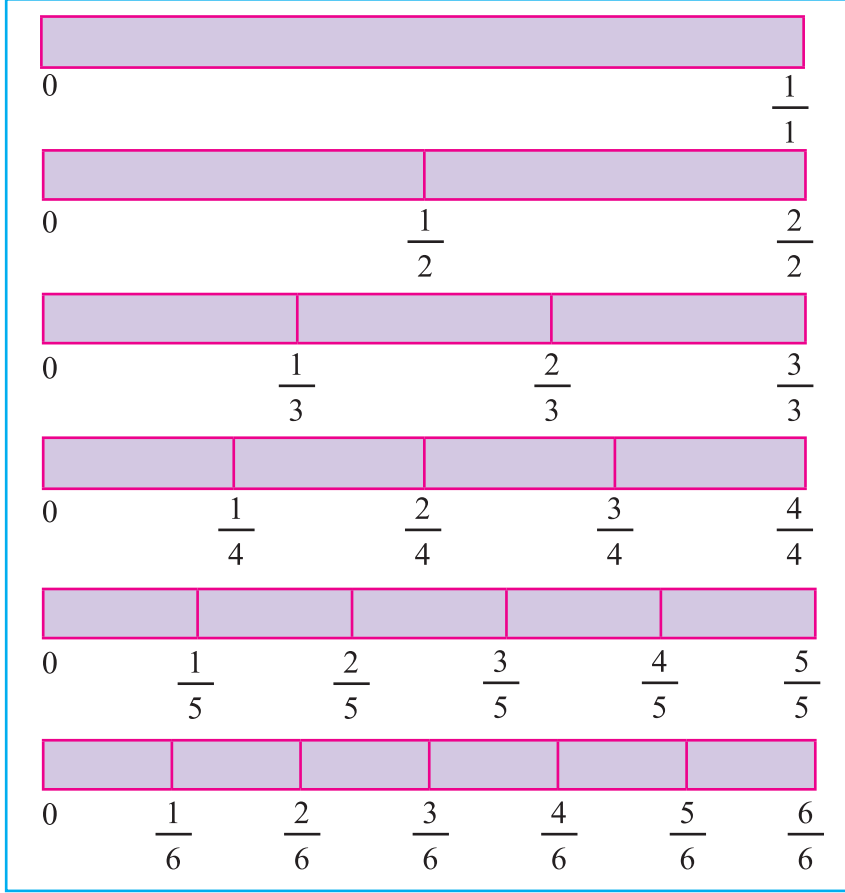
1) $\frac{7}{9} \square \frac{5}{9}$

2) $\frac{4}{11} \square \frac{6}{11}$

3) $\frac{3}{8} \square \frac{3}{13}$

4) $\frac{5}{12} \square \frac{5}{7}$

- આકૃતિનું નિરીક્ષણ કર, તેની બાજુમાં આપેલા અપૂર્ણાંકોની જોડીમાં વચ્ચે આપેલા ચોકઠામાં $<$, $>$ અથવા $=$ પૈકી યોગ્ય ચિહ્ન લખ.

1) $\frac{1}{5}$ $\frac{2}{3}$

2) $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{6}$

3) $\frac{2}{4}$ $\frac{5}{6}$

4) $\frac{5}{5}$ $\frac{2}{2}$

5) $\frac{4}{5}$ $\frac{5}{5}$

6) $\frac{1}{2}$ $\frac{2}{3}$

- ગૌરવી કહે છે કે $\frac{3}{8}$ અપૂર્ણાંક $\frac{3}{4}$ કરતાં મોટો છે. કારણ $8 > 4$ છે. તું ગૌરવી સાથે સહમત છે કે? કારણ લખ.

.....

.....

- તુલના કર.

1) $\frac{2}{3}$ અને $\frac{3}{7}$

2) $\frac{2}{3}$ અને $\frac{3}{5}$

3) $\frac{5}{6}$ અને $\frac{3}{4}$

○ नीचेना अपूर्णांकना अंशाना स्थाने योग्य संख्या लभ.

1) $\frac{\square}{15} > \frac{\square}{10}$

2) $\frac{\square}{7} < \frac{\square}{8}$

○ उकेल.

1) $\frac{2}{5} + \frac{1}{5} = ?$

	1 पूर्ण

2) $\frac{2}{7} + \frac{3}{7} = ?$

	1 पूर्ण

3) उकेल.

i) $\frac{2}{9} + \frac{1}{9} = \dots\dots\dots$

ii) $\frac{4}{13} + \frac{8}{13} = \dots\dots\dots$

iii) $\frac{7}{6} + \frac{5}{6} = \dots\dots\dots$

iv) $\frac{3}{8} + \frac{4}{8} = \dots\dots\dots$

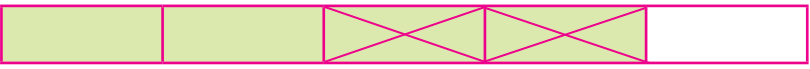

v) $\frac{9}{17} + \frac{7}{17} = \dots\dots\dots$

vi) $\frac{6}{21} + \frac{5}{21} = \dots\dots\dots$

○ અપૂર્ણાંક શાબ્દિક ઉદાહરણો.

- 1) પપ્પાએ લાવેલી ચિકી સોનીને $\frac{2}{8}$ ભાગ અને રાહુલને $\frac{3}{8}$ ભાગ આપી, તો પપ્પાએ બંનેને મળીને કેટલા ભાગ ચિકી આપી ?
- 2) શામુએ પોતાના ખેતરમાં $\frac{1}{5}$ ભાગમાં રીંગણાની અને $\frac{2}{5}$ ભાગમાં મેથીની વાવણી કરી, તો તેણે કુલ કેટલા ભાગમાં વાવણી કરી ?

○ ઉકેલ.

1)	$\frac{4}{5} - \frac{2}{5} = ?$	
		1 પૂર્ણ
		
		
		

2)	$\frac{6}{7} - \frac{3}{7} = ?$	
		1 પૂર્ણ
		
		
		

3) સોનુ પાસે $\frac{5}{6}$ ભાગ જેટલી કેક હતી, તેણે તેમાંથી $\frac{3}{6}$ ભાગ કેક અનુને આપી, તો તેની પાસે હવે કેટલા ભાગ કેક સિલ્લક રહી ?

4) સુમનને પોતાના બાગના $\frac{3}{5}$ ભાગમાં ગલગોટાંના ફૂલના છોડ વાવ્યાં અને $\frac{1}{5}$ ભાગમાં જુઈના ફૂલના છોડ વાવ્યાં, તો જુઈના ફૂલના છોડ કરતાં કેટલા વધારે ભાગમાં ગલગોટાંના છોડ લગાવ્યાં?

5) 1 કરતાં ઓછો ઉત્તર આવવા માટે ચોકઠામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

$$\frac{\boxed{}}{8} + \frac{\boxed{}}{8} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

6) સાચું કે ખોટું તે સકારણ લખ.

i) $\frac{1}{5} + \frac{2}{5} = \frac{3}{10}$ .....

ii) $\frac{1}{5} + \frac{2}{5} = \frac{3}{5}$ .....

iii) $\frac{3}{5} - \frac{2}{5} = \frac{1}{5}$ .....

○ ઉકેલ.

1) $\frac{1}{8} + \frac{1}{4} = ?$

$$\frac{1}{8} + \frac{1}{4} = \frac{1}{8} + \frac{2}{8} = \frac{1+2}{8} = \frac{3}{8}$$

$\frac{1}{4} = \frac{2}{8}$

$\times 2$

2) $\frac{1}{3} + \frac{1}{12} = \frac{\square}{\square} + \frac{1}{12} = \frac{\square + \square}{\square} = \frac{\square}{\square}$

$\frac{1}{3} = \frac{\square}{\square}$

$\square$

3) $\frac{1}{4} + \frac{1}{3} = ?$

$\frac{1}{4} = \frac{\square}{\square}$

$\frac{1}{3} = \frac{\square}{\square}$

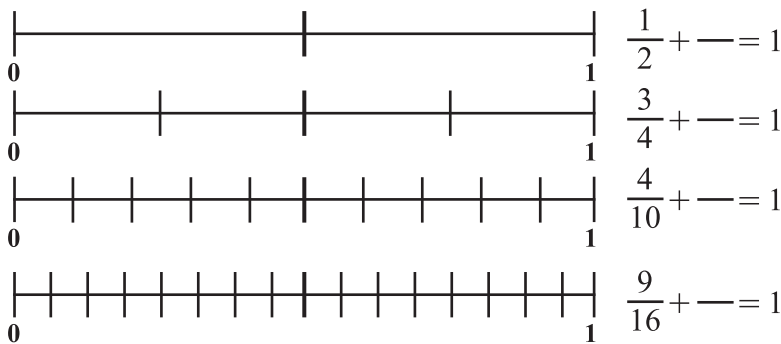
$\times 3$ $\times 4$

$$\frac{1}{4} + \frac{1}{3} = \frac{\square}{\square} + \frac{\square}{\square} = \frac{\square + \square}{\square} = \frac{\square}{\square}$$

4) 3, 4, 5, 6 સંખ્યાઓને એક જ વખત વાપરીને ખાલી ચોકઠા ભર. પરંતુ આ સરવાળો ઓછામાં ઓછો આવવો જોઈએ.

$$\frac{\square}{\square} + \frac{\square}{\square} = \frac{\square}{\square}$$

5) નીચેની સંખ્યા પટ્ટી પર ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય અપૂર્ણાંક લખ.

○ अपूर्णांकनी व्याख्याकी

1) $\frac{1}{6} - \frac{1}{18} = ?$

$$\frac{1}{6} - \frac{1}{18} = \frac{3}{18} - \frac{1}{18} = \frac{3-1}{18} = \frac{2}{18} = \frac{1}{9}$$

$\frac{1}{6} = \frac{3}{18}$

2) $\frac{3}{8} - \frac{1}{5} = ?$

$\frac{3}{8} - \frac{1}{5} = \frac{[ ]}{[ ]} - \frac{[ ]}{[ ]} = \frac{[ ]}{[ ]} - \frac{[ ]}{[ ]} = \frac{[ ]}{[ ]}$

3) $\frac{1}{7} - \frac{1}{21} = ?$

4) $\frac{4}{5} - \frac{2}{3} = ?$

○ અપૂર્ણાંક : શાબ્દિક ઉદાહરણો

- 1) આરાધનાએ બે અપૂર્ણાંક લીધા-તેણે નાનો અપૂર્ણાંક મોટા અપૂર્ણાંકમાંથી બાદ કર્યો તો $\frac{1}{8}$ આ ઉત્તર મળ્યો. તો આરાધના એ કયા બે અપૂર્ણાંક લીધા કરી?

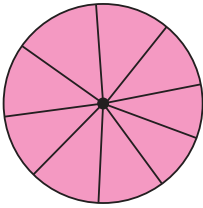
$$\frac{\boxed{}}{\boxed{}} - \frac{\boxed{}}{\boxed{}} = \frac{1}{8}$$

- 2) અધિશ્રી $\frac{3}{4}$ લીટર દૂધ લાવી. તેમાંનું થોડું દૂધ ચા માટે વાપર્યું. હવે તેની પાસે $\frac{1}{2}$ લીટર દૂધ સિલ્લક રહ્યું છે. તો તેણે ચા માટે કેટલા લીટર દૂધ વાપર્યું ?

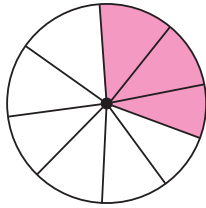
- 3) અંજુ અને અજિત પિઝા લાવ્યા. અજિતે $\frac{5}{12}$ ભાગ પિઝા ખાધો. અંજુએ $\frac{1}{4}$ ભાગનો પિઝા ખાધો. વધેલો પિઝા તેણે રિયાને આપ્યો. તો રિયાને કેટલો ભાગ પિઝા મળ્યો ?

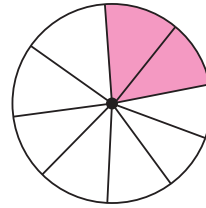
- 4) મેરીના પિતાએ કેક બનાવી. મેરી શાળાએથી ઘરે આવી ત્યારે પૂર્ણ કેકમાંથી $\frac{1}{3}$ ભાગ સિલ્લક હતો. મેરીએ તેમાંનો કેટલોક ભાગ ખાધો પછી કેકનો $\frac{2}{9}$ ભાગ સિલ્લક રહ્યો. તો મેરીએ પૂર્ણ કેકનો કેટલો ભાગ ખાધો? આકૃતિની મદદથી ઉત્તર શોધવાનો પ્રયત્ન કર.

પૂર્ણ કેક

$\frac{1}{3}$

$\frac{2}{9}$

$$\frac{\boxed{}}{\boxed{}} - \frac{\boxed{}}{\boxed{}} = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

મેરીએ કેકનો $\frac{\boxed{}}{\boxed{}}$ ભાગ ખાધો.

○ નીચેના ઉદાહરણ મૌખિક રીતે ઉકેલ અને જવાબ ચોકઠામાં લખ.

1) મમ્મીએ 16 લાડુ કર્યા. તેમાંથી અર્ધા લાડુ દાદીને આપ્યા, તો કેટલા લાડુ દાદીને આપ્યા?

2) સીમાએ જૂન મહિનામાં અર્ધા દિવસ દૂધ વેચાતું લીધું તો તેણે જૂન મહિનામાં કેટલું દૂધ વેચાતું લીધું?

3) અનિતા દર મહિને 2000 રૂપિયાની બચત કરે છે. તે રકમ તેના પગારના પા ભાગની છે. તો તેનો પગાર કેટલો હશે ?

4) ઈશ્વરીએ તેના જન્મદિવસ નિમિત્તે શાળામાં 20 પુસ્તકો ભેટ આપ્યા, તેમાંથી 15 પુસ્તકો વાર્તાના હતા, તો કુલ પુસ્તકોમાંથી કેટલા ભાગના પુસ્તકો વાર્તાના હતા?

5) રાઘવના ઘરે એક વર્ષ માટે 60 કિલો જુવાર વપરાય છે અને સોનિયાના ઘરે 120 કિલો જુવાર વપરાય છે, તો સોનિયાના ઘરે રાઘવના ઘર કરતા કેટલા ગણી વધારે જુવાર વપરાય છે ?

6) રાજન 1 મીટર 500 સેમી કાપડ લાવ્યો. કાપડનો ભાવ 80 રૂપિયા મીટર છે, તો કાપડની કિંમત કેટલી થશે ?

7) ભારતી પાસે 3 એકર જમીન છે. તેના કરતાં અડધી જમીન સુજાતા પાસે છે, તો સુજાતા પાસે કેટલી જમીન છે?

○ મમ્મીને 4 રોટલી 3 ભાઈ-બહેન વચ્ચે સરખા ભાગે વહેંચવી છે, ચાલો આપણે તેમને મદદ કરીએ.

પદ્ધતી ક્ર. 1

આપણે દરેક રોટલીના 3 સમાન ભાગ કર્યા દરેકને $\frac{1}{3}$ ભાગ ચાર વખત $\left(\frac{1}{3} + \frac{1}{3} + \frac{1}{3} + \frac{1}{3}\right)$ મળ્યો. એટલે કે, 1 પૂર્ણ અને એક તૃતીયાંશ $\left(1 + \frac{1}{3}\right)$ અથવા ભાગ $\frac{4}{3}$ રોટલી મળી. આનાં કરતાં જુદા પ્રકારે તમે રોટલીના ભાગ કરી શકો કે ? આકૃતિની મદદથી દર્શાવ.

પદ્ધતી ક્ર. 2

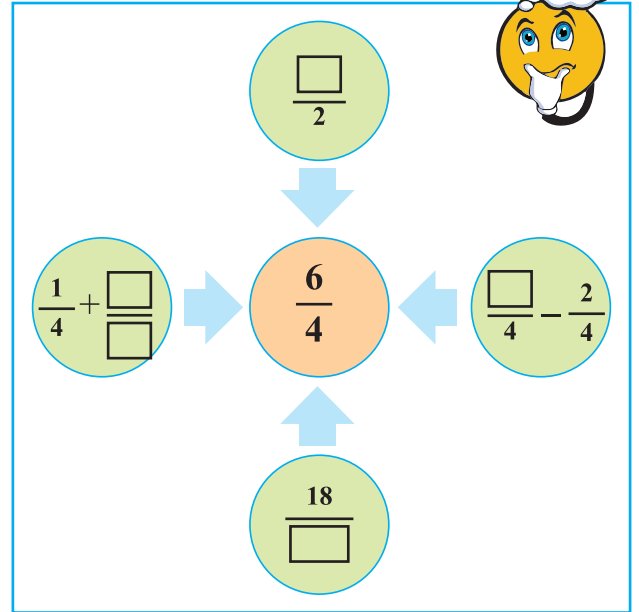
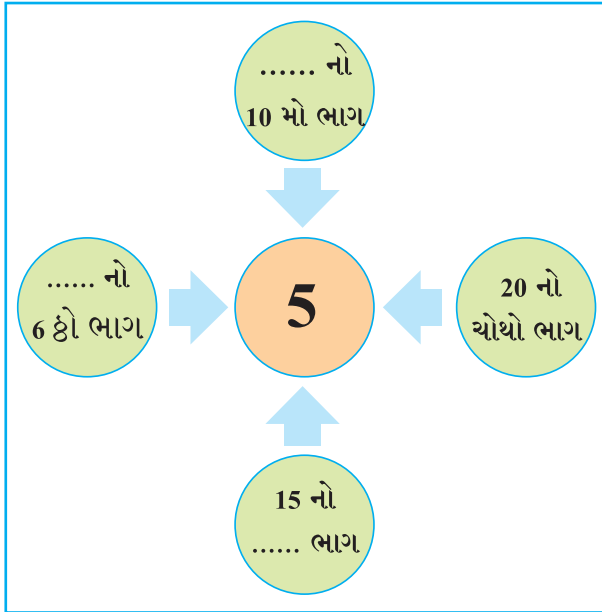
○ સાચું કે ખોટું તે લખ.

- 1) સર્વ પૂર્ણાંકયુક્ત અપૂર્ણાંક અંશાધિક અપૂર્ણાંક હોય છે.
- 2) અંશાધિક અપૂર્ણાંકમાં અંશ કરતાં છેદ મોટો હોય છે.
- 3) છેદાધિક અપૂર્ણાંકમાં અંશ કરતાં છેદ નાનો હોય છે.

○ સુલેખા અને રૂબી બંને પાસે સરખા આકારની બે-બે રોટલી છે.

સુલેખાએ દોઢ રોટલી ખાધી, રૂબીએ પોણા બે રોટલી ખાધી, તો સુલેખા અને રૂબીએ કુલ કેટલી રોટલી ખાધી તે આકૃતિ દ્વારા દર્શાવ.

○ ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

○ નીચેનો તકતો પૂર્ણ કર.

અ.ક.	વિગત	અર્ધો / $\frac{1}{2}$ ભાગ	પોણો / $\frac{3}{4}$ ભાગ	બે તૃતીયાંશ / $\frac{2}{3}$ ભાગ
1	1 ડઝન કેળાં		$12 \times \frac{3}{4} = 9$ કેળાં	
2	96 રૂપિયા	$96 \times \frac{1}{2} = 48$ રૂા.		
3	60 પેન્સિલો			4 પેન્સિલો
4	60 મિનિટો			
5	72 લીટર પાણી	36 લીટર		

○ અચૂક પર્યાય ક્રમાંક ચોકઠામાં લખ.

1) શુભાંગી પાસે 48 પુસ્તકો હતા. તેમાંથી અર્ધા પુસ્તકો તેણે આદિત્યને આપ્યા. આદિત્યએ તેના મળેલા પુસ્તકોમાંથી અર્ધા પુસ્તકો સેજલને આપ્યા, તો સેજલને કેટલા પુસ્તકો મળશે?

1) 24

2) 12

3) 6

4) 8

2) અભિનવ પોતાના પગારના $\frac{2}{7}$ રકમ ઘરભાડા માટે અને $\frac{3}{7}$ રકમ ઘરખર્ચ માટે વાપરે છે. અને વધેલી રકમ મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકે છે જો તેનો પગાર ₹ 49,000 હોય, તો તે કેટલા રૂા. મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકે છે ?

1) ₹ 35,000

2) ₹ 14,000

3) ₹ 21,000

4) ₹ 24,500

3) અનિતાએ પુસ્તકનો $\frac{3}{5}$ ભાગ વાંચ્યા પછી 24 પાનાં વાંચવાના બાકી રહ્યાં, તો તે પુસ્તકમાં કુલ કેટલાં પાનાં હશે ?

1) 120

2) 72

3) 192

4) 60

4) દોઢ ડઝન કેરીની પેટીમાંની $\frac{1}{6}$ ભાગ કેરીઓ ખરાબ નીકળી, તો પેટીમાંની કેટલી કેરીઓ સારી હશે ?

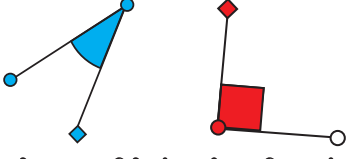
1) 18

2) 3

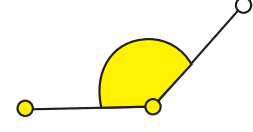
3) 15

4) 12

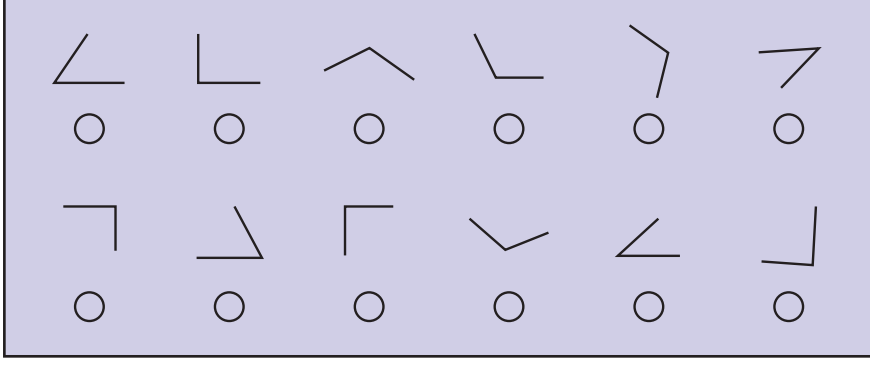
□□□

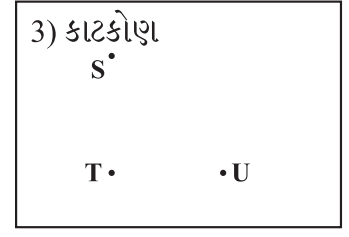
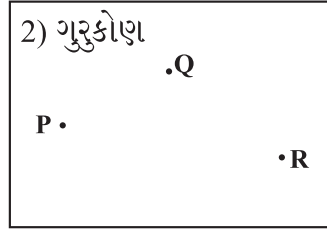
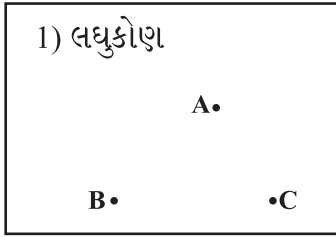
6. ખૂણા દોરીએ

- ગુરુકોણના નીચેનું વર્તુળ પીળા રંગથી, કાટકોણ નીચેનું વર્તુળ લાલ અને લઘુકોણ નીચેનું વર્તુળ વાદળી રંગથી રંગ.

- ટપકાં જોડીને કલા પ્રમાણેનો ખૂણો દોર.

- પોતાનું નામ અંગ્રેજીના મોટા અક્ષરમાં લખ. તેમાંના લઘુકોણ, કાટકોણ અને ગુરુકોણની સંખ્યા ગણ.

આ અમન છે.

AMAN

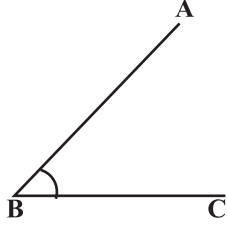
1	લઘુકોણ	
2	કાટકોણ	
3	ગુરુકોણ	

મારું નામ ..... છે.

1	લઘુકોણ	
2	કાટકોણ	
3	ગુરુકોણ	

○ આપેલી આકૃતિનું નિરીક્ષણ કર અને ખાલી જગ્યા પૂર.

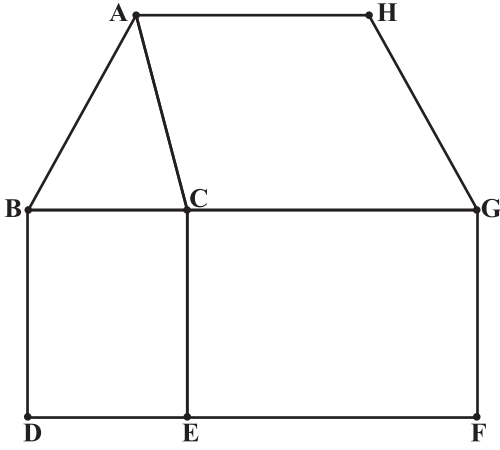

- 1) આકૃતિમાં ..... અને ..... ખૂણાની બાજુ છે.
- 2) બિંદુ B બાજુઓનું સામાન્ય બિંદુ હોઈ તેણે ખૂણાનું ..... કહેવાય છે.

3) ખૂણાનું નામ ત્રણ અક્ષરોથી દર્શાવવામાં આવે છે અને તેમાંના વચ્ચેનો અક્ષર ..... દર્શાવે છે.

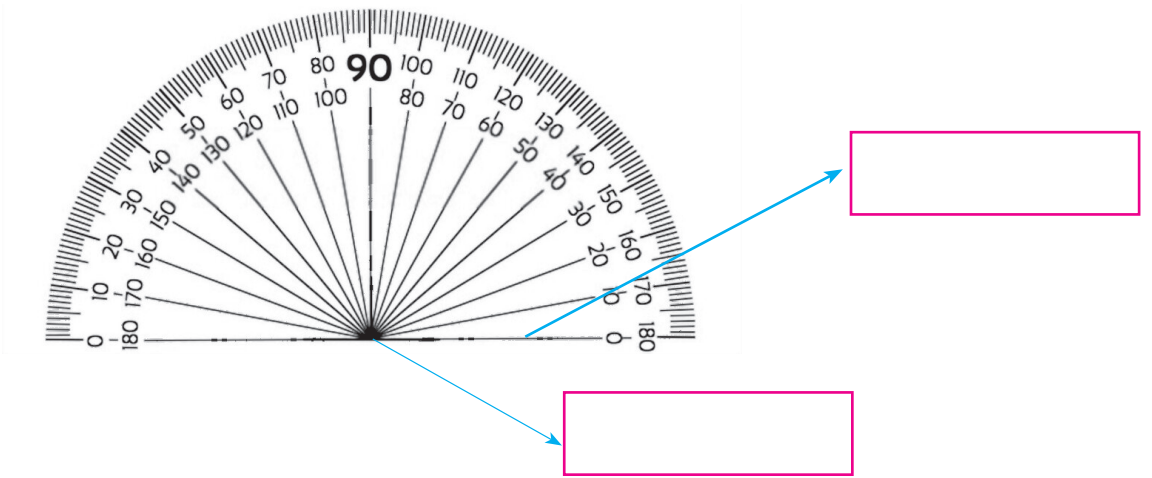
3) ઉપરના ખૂણાનું નામ ..... અને ..... એમ બે પદ્ધતિથી લખાય છે.

○ તકતો પૂર્ણ કર.

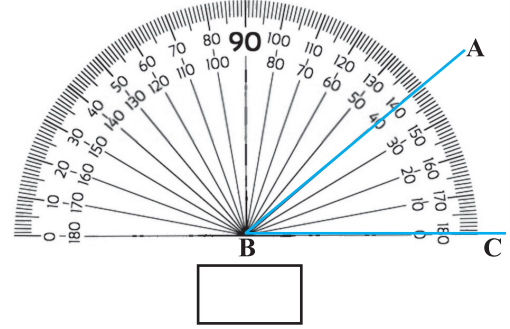
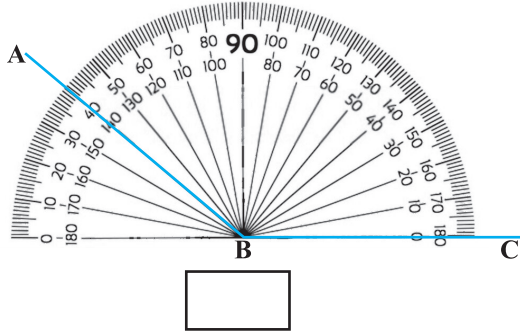

ખૂણાનું નામ	ખૂણાના શિરોબિંદુ	ખૂણાની બાજુ
$\angle ACB$ અથવા $\angle BCA$	C	બાજુ CA અને બાજુ CB
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

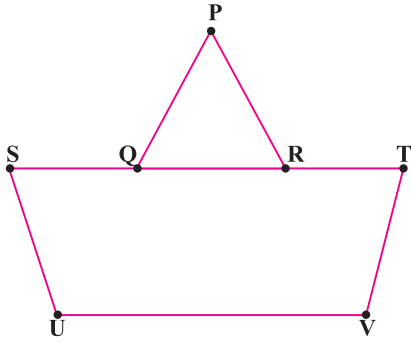
○ ચોકઠામાં યોગ્ય નામ લખ.

- આપેલા ખૂણામાંથી 40° માપના ખૂણા નીચેના ચોકઠામાં ✓ આવી નિશાની કર.

- આકૃતિમાંના ખૂણા માપો અને તેના માપ લખ.

$\angle PRT$ નું માપ = ...

$\angle SUV$ નું માપ = ...

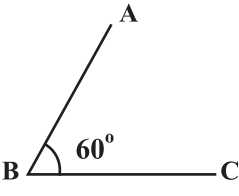
$\angle PQR$ નું માપ = ...

$\angle TVU$ નું માપ = ...

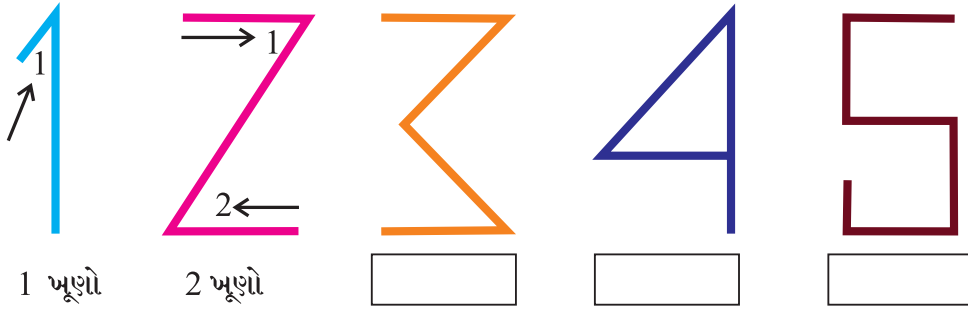
- કોણમાપકનો ઉપયોગ કરીને નીચેના માપના ખૂણા દોર.

1) 55°	2) 100°
3) 110°	4) 70°

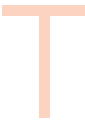

- આપેલી માહિતીને આધારે ખૂણા દોર અને ખૂણાનું નામ લખ.

શિરોબિંદુ - B બાજુ BA, બાજુ BC માપ = 60°		∠ABC
શિરોબિંદુ - Q બાજુ QR, બાજુ QP માપ = 90°		
શિરોબિંદુ - T બાજુ TR, બાજુ TS માપ = 130°		

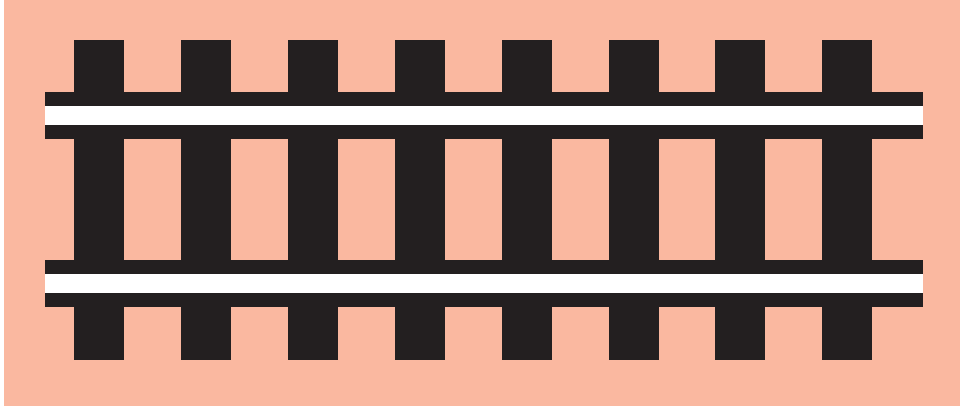
- અંકોમાંના ખૂણા શોધીએ.

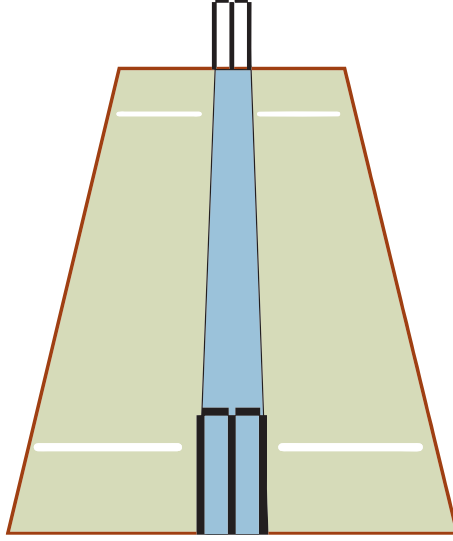
- અક્ષરો નીચે જણાવ્યા મુજબ સમાંતર રેખા લાલ રંગથી અને લંબ રેખા કાળા રંગથી દર્શાવ.

 સમાંતર રેખા	 લંબ રેખા	 લંબ રેખા
 લંબ રેખા	 લંબ રેખા	 સમાંતર રેખા

○ ચિત્ર જોઈને ખાલી જગ્યા પૂર.

- 1) રેલ્વેના પાટા પરસ્પરને ..... છે.
- 2) પાટાની નીચે આવેલી સિમેન્ટની પટ્ટીઓ પરસ્પરને ..... છે.
- 3) રેલ્વેના પાટા અને સિમેન્ટની પટ્ટીઓ પરસ્પરને ..... છે.

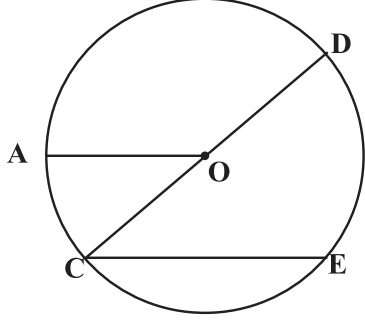
- 1) સ્ટમ્પ્સ પરસ્પરને ..... છે.
- 2) સ્ટમ્પ્સ અને જમીન પરસ્પરને ..... છે.

□□□

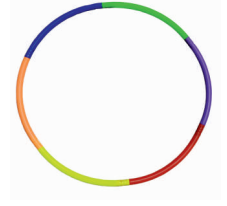

7. વર્તુળ દોરીએ

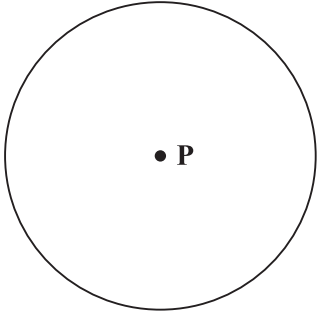
- વર્તુળનું કેન્દ્રબિંદુ, વ્યાસ અને જીવાનું નામ લખ.

કેન્દ્રબિંદુ	
ત્રિજ્યા	ત્રિજ્યા OA
વ્યાસ	
જીવા	

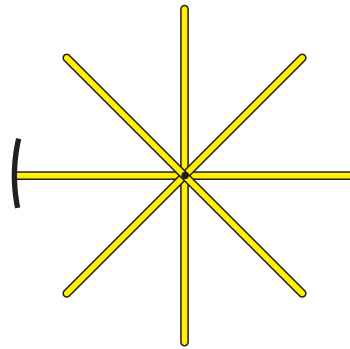
- 'P' કેન્દ્રવાળા વર્તુળમાં ત્રિજ્યા, વ્યાસ અને જીવા દોરીને નામ લખ.

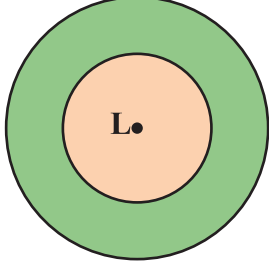
કેન્દ્રબિંદુ	બિંદુ P
ત્રિજ્યા	
વ્યાસ	
જીવા	

- આપેલા કેન્દ્રબિંદુ પર કંપાસ (પરિકર)ની ધાતુની અણી મૂકીને વર્તુળ દોર.

- નીચેની આકૃતિમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે કેન્દ્રબિંદુ L લઈને 2 સેમી અને 3 સેમી ત્રિજ્યાનું વર્તુળ પરિકરની મદદથી દોર અને રંગ.

• L

- ઉપરના પ્રશ્નમાં કેન્દ્રબિંદુ L લઈને દોરેલા વર્તુળમાંની ત્રિજ્યાના આધારે વર્તુળનો વ્યાસ ગણીને/ માપીને લખ.

ત્રિજ્યા	2 સેમી	3 સેમી
વ્યાસ		

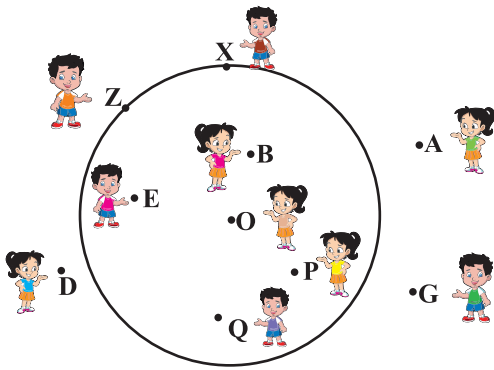
આ ઉપરથી મને એમ સમજાય છે કે, વર્તુળનો વ્યાસ ત્રિજ્યા કરતાં બમણી લંબાઈનો હોય છે.

વર્તુળનો વ્યાસ = ... × ત્રિજ્યા અને વર્તુળની ત્રિજ્યા = વ્યાસ ÷ .....

- નીચેનો તકતો પૂર્ણ કર.

ત્રિજ્યા	9 સેમી	11 સેમી			10 સેમી	
વ્યાસ			12 સેમી	16 સેમી		6 સેમી

- આકૃતિમાં O કેન્દ્ર હોય તેવા વર્તુળના આંતર્ભાગના, બાહ્યભાગના અને વર્તુળ ઉપરના બિંદુના નામ લખ.

આંતર્ભાગના બિંદુ = ...

બાહ્યભાગના બિંદુ = ...

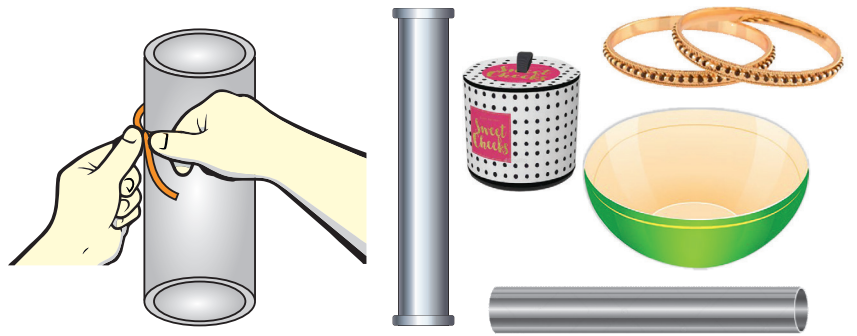
વર્તુળ ઉપરના બિંદુ = ...

○ આપેલી સૂચના પ્રમાણે કૃતિ કર.

- 1) T કેન્દ્રવાળા 3 સેમી ત્રિજ્યાનું વર્તુળ દોર.
- 2) વર્તુળના આંતરભાગમાં V, F, K, H બિંદુ દર્શાવ.
- 3) વર્તુળના બાહ્યભાગમાં L, M, N, O બિંદુ દર્શાવ.
- 4) વર્તુળ પર C અને S બિંદુ દર્શાવ.

○ નીચેની આકૃતિમાં બતાવેલા વર્તુળાકાર વસ્તુનો પરિઘ શોધીને નીચેનો તકતો પૂર્ણ કર.

વસ્તુ	પરિઘ (સેમી)
પાઈપ	
ગોળ ડબો	
વાડકી	
થાંભલો	
બંગડી	

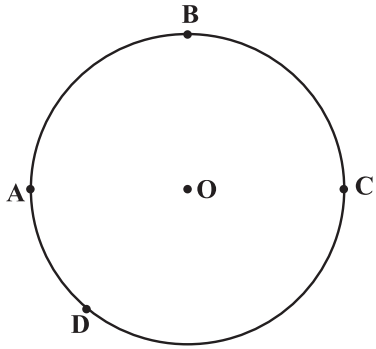

○ વર્તુળચાપના નામ લખ.

અ.ક.	આકૃતિ	લાલ રંગથી રંગેલો ચાપ	પીળા રંગથી રંગેલો ચાપ
1)		ચાપ PQR	ચાપ RSP

અ.ક.	આકૃતિ	લાલ રંગથી રંગેલો ચાપ	પીળા રંગથી રંગેલો ચાપ
2)		.....	.....
3)		.....	.....
4)		.....	.....

○ આકૃતિની મદદથી કોઠો પૂર્ણ કર.

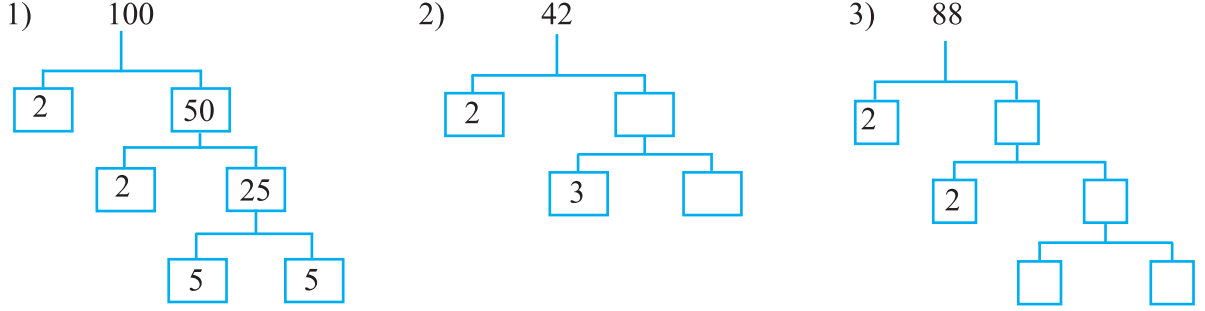
અ.ક.	ચાપના છેડા	ચાપનું નામ
1)	.....	ચાપ ABC અને ચાપ ADC
2)	બિંદુ B અને D	.....

□□□

8. વિભાજ્ય અને વિભાજક ઓળખીએ

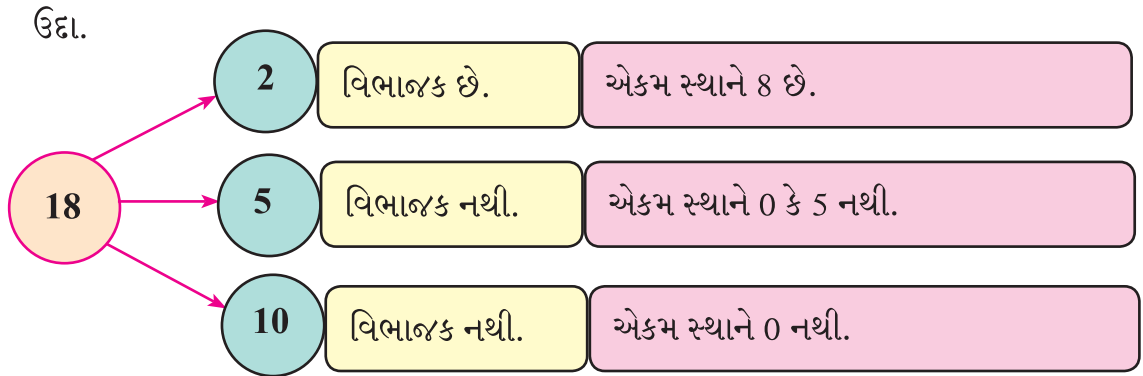
- ખાલી ચોક્કામાં વિભાજક લખ.

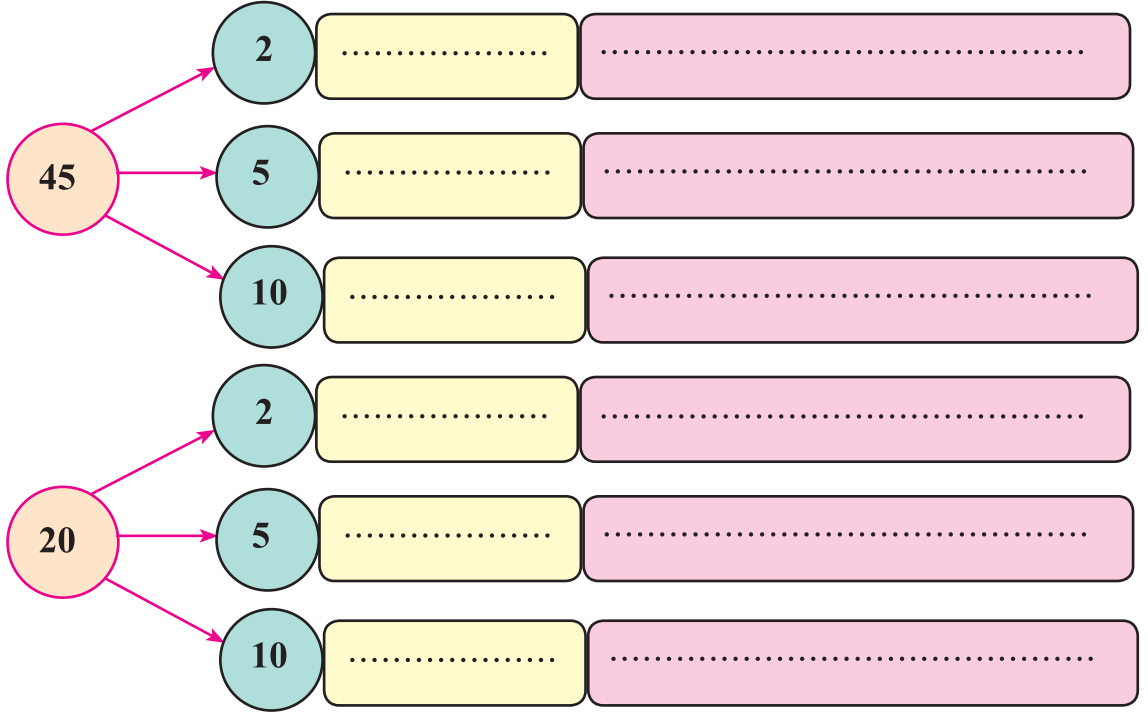

- સંખ્યાઓનું નિરીક્ષણ કર અને કોઠો પૂર્ણ કર. (10, 22, 34, 46, 18, 20, 25, 15, 5, 42, 64)

2 વડે ભાગી શકાતી સંખ્યા	5 વડે ભાગી શકાતી સંખ્યા	10 વડે ભાગી શકાતી સંખ્યા
ઉપરની સંખ્યાના એકમ સ્થાનનો અંક લખ.		
સંખ્યાના એકમ સ્થાને .... આ પૈકી કોઈપણ એક અંક હોય તો તે સંખ્યાને 2 વડે ભાગી શકાય એટલે જ તે સંખ્યા 2 વડે વિભાજ્ય છે.	સંખ્યાના એકમ સ્થાને ..... આ પૈકી કોઈપણ એક એક હોય તો તે સંખ્યાને 5 વડે પૂર્ણ ભાગી શકાય છે એટલે જ તે સંખ્યા 5 વડે વિભાજ્ય છે.	સંખ્યાના એકમ સ્થાને ..... આ અંક હોય તો તે સંખ્યા 10 વડે પૂર્ણ ભાગી શકાય છે એટલે જ તે સંખ્યા 10 વડે વિભાજ્ય છે.

- સંખ્યાઓના 2, 5 અને 10 એ વિભાજક છે કે તે ઓળખ અને કારણ લખ.

○ આપેલી સંખ્યાના વિભાજક લખ.

સંખ્યા	વિભાજક
20	1, 2, 4, 5, 10, 20
15	
50	
26	
18	
22	

○ આપેલી સંખ્યાથી વિભાજ્ય હોય તેવી કોઈપણ ચાર સંખ્યા લખ.

સંખ્યા	વિભાજ્ય
15	30, 45, 60, 90
22	
32	
17	
10	

○ કોઠાના નિરીક્ષણ કરીને નીચેની કૃતિ પૂર્ણ કર.

21	20	24	84	28	72	18	40	80	48
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

1) 4 અને 5 ને વિભાજ્ય હોય તેવી સંખ્યા :

2) 3 અને 7 ને વિભાજ્ય હોય તેવી સંખ્યા :

3) 6 અને 8 ને વિભાજ્ય હોય તેવી સંખ્યા :

મૂળ અને સંયુક્ત સંખ્યા

- નીચેનો તકતો પૂર્ણ કર.

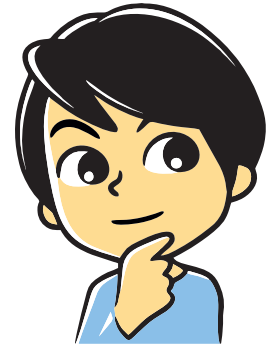
સંખ્યા	15		19		31
સર્વ વિભાજક	1, 3, 5, 15	1, 2, 4, 8		1, 2, 3, 4, 6, 8, 12, 24	
મૂળ સંખ્યા	×				
સંયુક્ત સંખ્યા	✓	✓			

- નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર મૂળ સંખ્યા છે કે સંયુક્ત સંખ્યા તેને ✓ નિશાની કર.

અ.ક.		મૂળ સંખ્યા	સંયુક્ત સંખ્યા
1)	એક વર્ષમાં કેટલા મહિના હોય છે?	..... મહિના	- ✓
2)	તારી ઉંમર કેટલી છે ?	..... વર્ષ	
3)	તારા કુટુંબમાં કેટલા સભ્ય છે ?	.....	
4)	તારી પાસે કેટલા પુસ્તકો છે ?	.....	
5)	આપણો મોબાઈલ નંબર કેટલા અંકનો હોય છે ?	.....	

- ઓળખ કોણ ?

- હું સૌથી નાની સંયુક્ત સંખ્યા છું.
- હું સૌથી મોટી બે અંકી મૂળ સંખ્યા છું.
- હું એકમેવ સમમૂળ સંખ્યા છું.
- હું મૂળસંખ્યા પણ નથી અને સંયુક્ત સંખ્યા પણ નથી.
- હું બે અંકી સૌથી નાની મૂળ સંખ્યા છું.
- હું સૌથી મોટી એક અંકી સંયુક્ત સંખ્યા છું.

- નીચેના સંખ્યામાંથી મૂળ સંખ્યા રાજુને અને સંયુક્ત સંખ્યા સરિતાને વહેંચ.
(13, 21, 18, 17, 85, 32, 43, 56, 72, 77, 37, 83, 75, 46, 97)

રાજુ

સરિતા

- વિભાજક શોધીને સંખ્યા સહમૂળ છે કે નહિ તે નક્કી કર.

ઉદા. 20 અને 18

20 ના વિભાજક : 1, 2, 4, 5, 10, 20.

18 ના વિભાજક : .....

સમાન વિભાજક : 1, 2

એક કરતાં વધારે સમાન વિભાજક છે.

∴ 20 અને 18 સંખ્યા સહમૂળ નથી.

ઉદા. 15 અને 8

15 ના વિભાજક : .....

8 ના વિભાજક : .....

સમાન વિભાજક : .....

..... સમાન વિભાજક છે.

∴ 15 અને 8 સંખ્યા સહમૂળ નથી.

ઉદા. 16 અને 25

16 ના વિભાજક : .....

25 ના વિભાજક : .....

સમાન વિભાજક : .....

..... એક જ સમાન વિભાજક છે.

∴ 16 અને 25 સંખ્યા .....

ઉદા. 24 અને 40

24 ના વિભાજક : .....

40 ના વિભાજક : .....

સમાન વિભાજક : .....

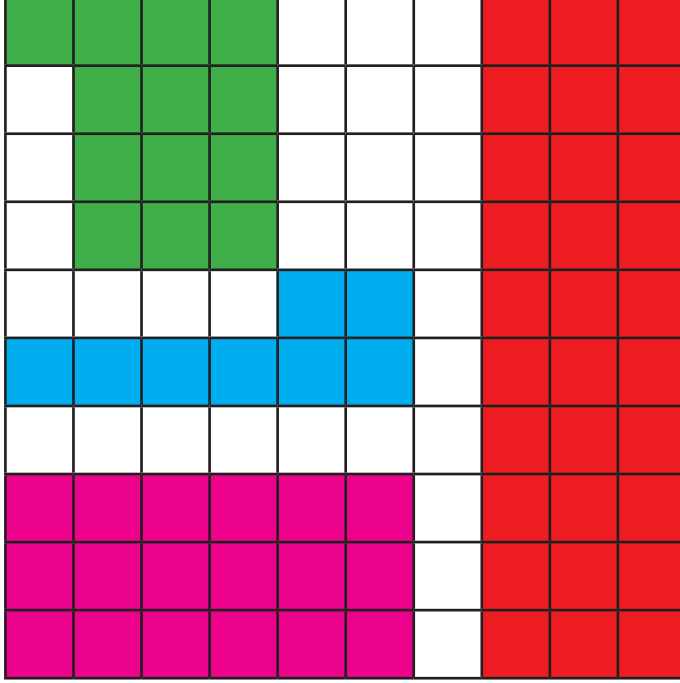
..... સમાન વિભાજક છે.

∴ 24 અને 40 સંખ્યા .....

9. દશાંશ અપૂર્ણાંક શીખીએ

- રંગેલા ભાગને દશાંશ અપૂર્ણાંકમાં લખ.

લીલો ભાગ $\frac{13}{100} = 0.13$

લાલ ભાગ $\frac{\square}{\square} = \square$

વાદળી ભાગ $\frac{\square}{\square} = \square$

ગુલાબી ભાગ $\frac{\square}{\square} = \square$

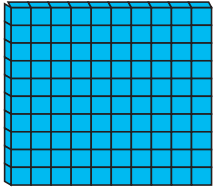

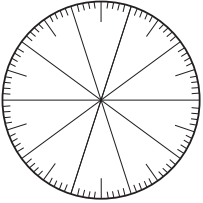
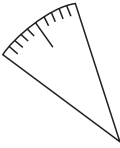

- આપેલા લંબચોરસના 0.7 ભાગ રંગ

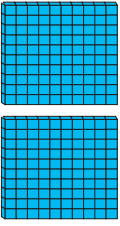
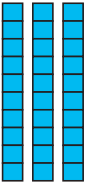

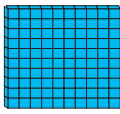
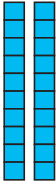

- કોઠો પૂર્ણ કર.

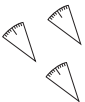

સંખ્યા ↓	સ્થાન અને સ્થાનિક કિંમત →	શતક	દશક	એકમ	દશાંશ	શતાંશ
142.53		1×100 = 100	4×10 = 40	2×1 = 2	$5 \times \frac{1}{10}$ = 0.5	$3 \times \frac{1}{100}$ = 0.03
20.19						
5.3						
0.8						

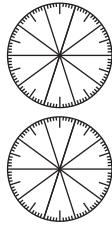

- नीचेना यिन्नोनुं निरीक्षण करीने आपेला उदाहरणोमां संख्या लभ.

1 पूर्ण	पूर्णो दशमो भाग = 1 दशांश = $\frac{1}{10}$	पूर्णो सोमो भाग = 1 शतांश = $\frac{1}{100}$
		
		

अकम	दशांश	शतांश
		
2.34		

अकम	दशांश	शतांश
		

अकम	दशांश	शतांश
		

अकम	दशांश	शतांश
		

○ નીચેના પ્રશ્નો ઉકેલ.

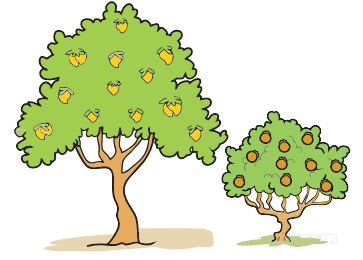
- i) ગણેશને એક શર્ટ સીવડાવવા માટે અઢી મીટર અને પેન્ટ માટે સવા મીટર કપડું જોઈએ, તો તેને શર્ટ અને પેન્ટ સીવડાવવા માટે કુલ કેટલું કાપડ જોઈશે ?

દશક	એકમ	દશાંશ	શતાંશ

ગણેશને કુલ .....
મીટર કાપડ જોઈશે.

- ii) ચીકુના ઝાડની ઊંચાઈ 1.78 મી. છે અને આંબાના ઝાડની ઊંચાઈ 2.29 મી છે, તો આ બે ઝાડની ઊંચાઈમાં કેટલો તફાવત છે?

બંને ઝાડની ઊંચાઈમાં
..... તફાવત છે.

○ નીચેનો આકૃતિબંધ પૂર્ણ કર.

$$\frac{12}{1} = 12$$

$$\frac{12}{10} = \boxed{}$$

$$\frac{12}{\boxed{}} = 0.12$$

$$\frac{\boxed{}}{1000} = 0.012$$

$$\frac{12}{\boxed{}} = 0.0012$$

$$\frac{1}{10} = 0.1$$

$$\frac{1}{100} = \boxed{}$$

$$\frac{1}{1000} = 0.001$$

$$\frac{1}{10000} = \boxed{}$$

- ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

$$0.12 = \frac{1.2}{10}$$

$$0.02 = \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

$$\boxed{} = \frac{45}{10}$$

$$8.192 = \frac{8192}{\boxed{}} = 8 \frac{\boxed{}}{\boxed{}}$$

- નીચેનો કોઠો પૂર્ણ કર.

અર્ધો	$\frac{1}{2}$	0.5
પા		0.25
	$\frac{3}{4}$	0.75
એક પૂર્ણ	1	

- ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

$$100 \text{ પૈસા} = 1.00 \text{ રૂપિયા}$$

$$75 \text{ પૈસા} = \dots\dots\dots \text{ રૂપિયા}$$

$$50 \text{ પૈસા} = 0.5 \text{ રૂપિયા}$$

$$25 \text{ પૈસા} = \dots\dots\dots \text{ રૂપિયા}$$

$$100 \text{ સેમી} = 1.00 \text{ મીટર}$$

$$50 \text{ સેમી} = \dots\dots\dots \text{ મીટર} = \text{અર્ધો મીટર}$$

$$25 \text{ સેમી} = 0.25 \text{ મીટર} = \dots\dots\dots \text{ મીટર}$$

$$\dots\dots \text{ સેમી} = \dots\dots\dots \text{ મીટર} = \text{પોણો મીટર}$$

- યોગ્ય જોડી જોડ.

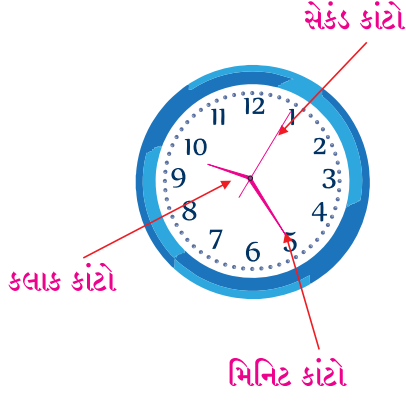
$\frac{1}{2}$	અઢી	0.75
$1 \frac{1}{4}$	અર્ધો	7.5
$2 \frac{1}{2}$	સવા	0.5
$\frac{3}{4}$	સાડા સાત	1.25
$7 \frac{1}{2}$	પોણો	2.5

10. સમયમાપનને ઓળખીએ

○ નિરીક્ષણ કર.

હું કોણ

- 1) હું ઘડિયાળમાં સૌથી વધારે ઝડપથી ફરું છું, તો હું કોણ ? .....
- 2) જ્યારે સેકન્ડ કાંટો એક ફેરો પૂર્ણ કરે ત્યારે હું એક ઘર આગળ જાઉં છું તો હું કોણ ? .....
- 3) જ્યારે સેકન્ડ કાંટો 60 ફેરો પૂર્ણ કરે ત્યારે હું એક કલાક આગળ જાઉં છું, તો હું કોણ ? .....

○ નીચેની કૃતિ કરવા માટે તને કેટલો સમય લાગ્યો તે લખ.

1) હાથ ધોવા માટે.

.....

2) નળ ચાલુ કર્યા પછી એક ગ્લાસ પાણી ભરવા માટે.

.....

3) તારી ચાદરની ઘડી કરવા માટે.

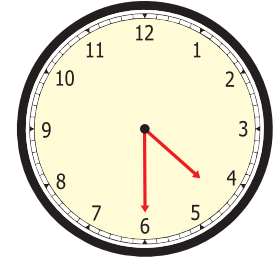
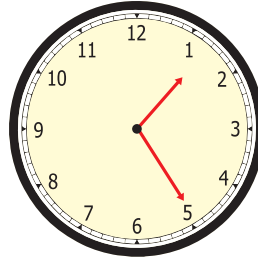
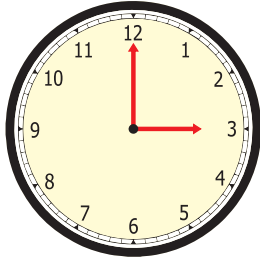
.....

4) શાળાનો ગણવેશ પહેરવા માટે.

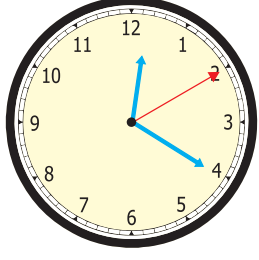

.....

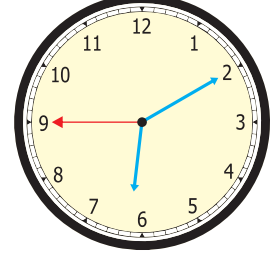
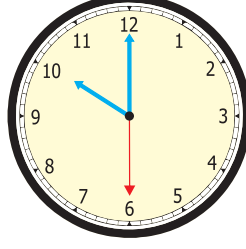
○ ઘડિયાળમાં દર્શાવેલો સમય તેની નીચેના ચોક્કામાં લખ.

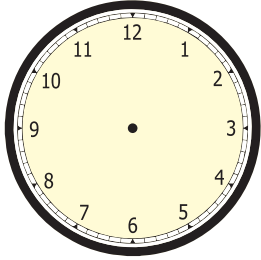
- ઘડિયાળમાં દર્શાવેલો સમય તેની નીચેના ચોક્કઠામાં લખ.

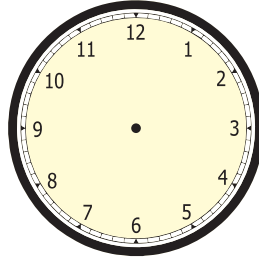
12 વાગીને 20 મિનિટ 10 સેકંડ

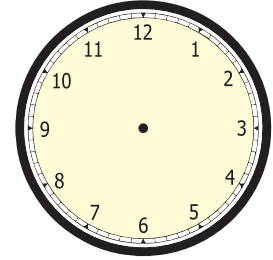
- ચોક્કઠામાં દર્શાવેલો સમય ઘડિયાળમાં કાંટાની મદદથી દર્શાવ.

5 વાગીને 10 મિનિટ

12 વાગીને 30 મિનિટ

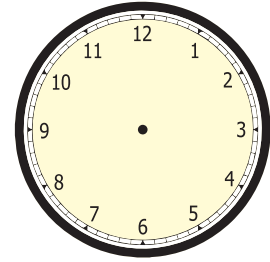
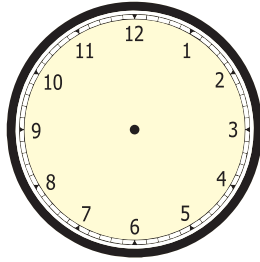
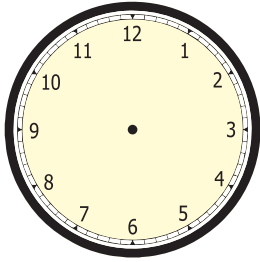
9 વાગીને 45 મિનિટ

- ચોક્કઠામાં દર્શાવેલો સમય ઘડિયાળમાં કાંટાની મદદથી દર્શાવ.

3 વાગીને 20 મિનિટ 25 સેકંડ

12 વાગીને 40 મિનિટ 30 સેકંડ

4 વાગીને 10 મિનિટ 50 સેકંડ

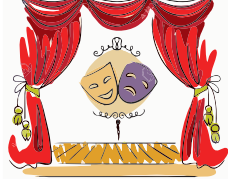

- નીચેના ઉદાહરણનો ઉકેલ શોધ.

- 1) અનુ અને આર્યન બંને સવારે 8.00 વાગે બસસ્થાનકેથી નીકળ્યા અને એક કલાકમાં ઘરે પહોંચ્યા, ત્યારે ઘડિયાળમાં કેટલા વાગ્યા હશે ?

બસસ્થાનકેથી નીકળવાનો સમય :	
ઘરે પહોંચવા માટે લાગનારો સમય :	
ઘરે પહોંચવાનો સમય :	

2) ત્રણ કલાકનું નાટક રાત્રે 11:00 વાગે પૂર્ણ થયું, તો નાટક શરૂ થવાનો સમય કયો ?

3) એક વિમાન મુંબઈથી 11:45 વાગે ઉપડે છે અને નાગપુર 13:30 વાગે પહોંચે છે. તો મુંબઈ થી નાગપુર વિમાન પ્રવાસને કેટલો સમય લાગે છે?

4) જોને સવારે 9:00 થી બપોરે 1:30 વાગ્યા સુધી સંગણક પર કામ કર્યું ?

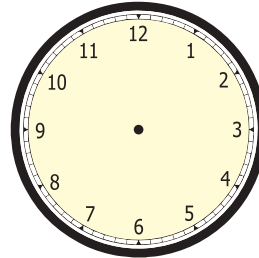
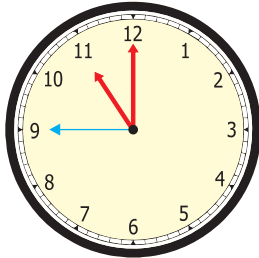

5) રોહનના ઘરને રંગ કરવાનું કામ સવારે 10:30 વાગે શરૂ થયું અને સાડા ચાર કલાકે પૂર્ણ થયું તો રંગારાએ (પેંટરએ) કેટલા વાગ્યા સુધી કામ કર્યું?

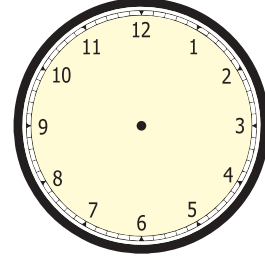
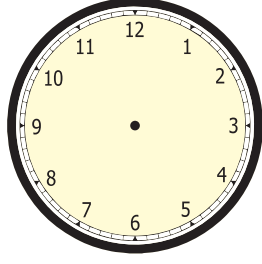

○ નીચેના ઉદાહરણની કૃતિમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણેનો સમય તે ઉદાહરણની નીચેના ઘડિયાળમાં દર્શાવ.

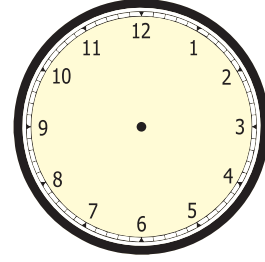
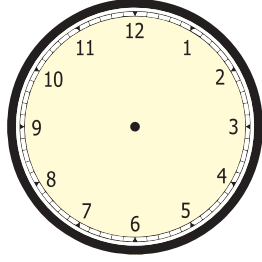
1) વરદની ઓનલાઇન શાળા સવારે 11 વાગે શરૂ થાય છે અને બપોરે દોઢ વાગે પૂર્ણ થાય છે.

2) પોણા બે વાગે અભ્યાસ કરવા બેઠેલી પ્રિયા દોઢ કલાકે ઊભી થઈ.

3) સોનું સાડાત્રણ વાગે ટ્યુશન ક્લાસમાં જાય છે અને અઢી કલાકે ઘરે પાછી આવે છે.

○ આપેલા વિધાને પૂર્વ મધ્યાહ્ન અને ઉત્તર મધ્યાહ્ન (મધ્યાહ્નોત્તર) સ્વરૂપમાં લખો.

ઉદા. સુહાસ સવારે 11.00 વાગે શાળામાં જાય છે અને સાંજે 5.00 વાગે ઘરે આવે છે.

→ સુહાસ પૂર્વ મધ્યાહ્ન 11.00 વાગે શાળામાં જાય છે અને મધ્યાહ્નોત્તર 5.00 વાગે ઘરે આવે છે.

1) મેં સવારે 5.00 વાગે પ્રવાસની શરૂઆત કરી અને બપોરે 1.00 વાગે ઘરે પહોંચ્યો.

.....

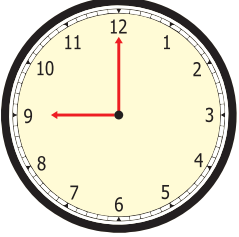
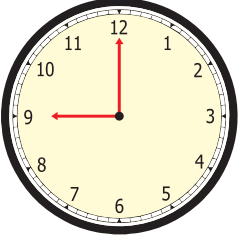
2) સંચિતા સવારે 6.00 વાગે અભ્યાસ કરવા બેઠી અને સવારે 8 વાગીને 30 મિનિટે નાસ્તો કરવા ઊભી થઈ.

.....

○ માતાને પ્રવાસમાં કેટલો સમય લાગ્યો તે લખ.

<p>5 વાગ્યાથી 7 વાગ્યા સુધી ટ્રેનમાં હતી. ખૂબ થાકી ગઈ છું.</p>	<p>ફક્ત 2 કલાકના પ્રવાસમાં થાકી ગઈ ?</p>	<p>અરે, સવારે 5 વાગ્યાથી સાંજે 7 વાગ્યા સુધી પ્રવાસ કર્યો છે.</p>
<p>તો માતાને પ્રવાસમાં કેટલો સમય લાગ્યો ? .....</p>		

- ઘડિયાળમાંનો સમય જુઓ અને 12 કલાકના અને 24 કલાકના સમયમાપન પ્રમાણે સમય લખ.

સવારનો સમય 	12 કલાક પ્રમાણે સમયમાપન .....
	24 કલાક પ્રમાણે સમયમાપન .....
રાતનો સમય 	12 કલાક પ્રમાણે સમયમાપન .....
	24 કલાક પ્રમાણે સમયમાપન .....

- 12 કલાક સમયમાપનનું રૂપાંતર 24 કલાકના સમયમાપન કર.

12 : 45 pm	⇒	<input type="text" value="12.45"/>
01 : 15 pm	⇒	<input type="text"/>
05 : 05 am	⇒	<input type="text"/>
04 : 25 pm	⇒	<input type="text"/>
07 : 35 am	⇒	<input type="text"/>

- 24 કલાક સમયમાપનનું રૂપાંતર 12 કલાકના સમયમાપનમાં કર.

13 : 45	⇒	<input type="text" value="1.45 pm"/>
23 : 10	⇒	<input type="text"/>
05 : 15	⇒	<input type="text"/>
17 : 25	⇒	<input type="text"/>
03 : 00	⇒	<input type="text"/>

○ 12 કલાકના સમયમાપનનો સમય 24 કલાકના સમયમાપનનાં રૂપાંતર કર.

1) પૂર્વ મધ્યાહ્ન 6 વાગીને 25 મિનિટ -

2) પૂર્વ મધ્યાહ્ન 9 વાગીને 40 મિનિટ -

3) મધ્યાહ્નોત્તર 3 વાગીને 50 મિનિટ -

4) મધ્યાહ્નોત્તર 10 વાગીને 35 મિનિટ -

5) મધ્યાહ્નોત્તર 8 વાગીને 05 મિનિટ -

○ 12 કલાક અને 24 કલાક સમયમાપનના સરખા સમયવાળા કુગ્ગાને રેખાથી જોડ.

12 કલાક સમયમાપન

24 કલાક સમયમાપન

○ નીચેના ઉદાહરણ ઉકેલ.

- 1) જહોને 3 કલાક 25 મિનિટ રેલ્વેથી પ્રવાસ કર્યો 1 કલાકને 30 મિનિટ મોટર સાઈકલથી પ્રવાસ કર્યો તો જહોને કુલ કેટલો પ્રવાસ કર્યો ?

- 2) લતાએ સવારે 9:30 થી બપોરે 2:00 સુધી ઘરને સજાવ્યું અને ફરીથી બપોરે 3:00 થી 4:30 સુધી વઘેલું કામ પૂર્ણ કર્યું. તો તેણે કેટલો સમય કામ કર્યું ?

- 3) શરદે ઓફિસમાં 5 કલાક 30 મિનિટ કામ કર્યું અને ઘરે 1 કલાક 45 મિનિટ ઓનલાઈન કામ કર્યું. તો શરદે ઘર કરતાં ઓફિસમાં કેટલો સમય વધારે કામ કર્યું ?

11. માપન પરના ઉદાહરણો

○ નીચેના ઉદાહરણો ઉકેલ.

1) 42 કિમી 425 મી + 28 કિમી 745 મી

કિમી	મી

2) 82 કિમી 856 મી – 29 કિમી 632 મી

કિમી	મી

3) 58 કિગ્રા 300 ગ્રા + 47 કિગ્રા 658 ગ્રા

કિગ્રા	ગ્રા

4) 48 કિગ્રા 533 ગ્રા – 26 કિગ્રા 378 ગ્રા

કિગ્રા	ગ્રા

5) 89 લી 107 મિલી + 52 લી 811 મિલી

લી	મિલી

6) 99 લી 642 મિલી – 52 લી 607 મિલી

લી	મિલી

7) 28 રૂપિયા 40 પૈસા + 67 રૂપિયા 90 પૈસા

રૂપિયા	પૈસા

8) 78 રૂપિયા 90 પૈસા – 67 રૂપિયા 15 પૈસા

રૂપિયા	પૈસા

○ નીચેના શબ્દિક ઉદાહરણો ઉકેલ.

1) લોકેશ 42 કિમી 400 મીટર પ્રવાસ બસથી કર્યો અને 87 કિમી 300 મી. પ્રવાસ રેલ્વેથી કર્યો, તો લોકેશ કુલ કેટલો પ્રવાસ કર્યો ?

2) અનુષ્કા સવારે 55 કિમી 400 મીટર પ્રવાસ કરી મામાના ગામમાં પહોંચી અને સાંજે ઘરે પાછી આવી. તો અનુષ્કાએ કુલ કેટલો પ્રવાસ કર્યો ?

3) એક કરિયાણાની દુકાનમાં 109 કિલો 300 ગ્રામ સાકર સિલ્લક હતી. દુકાનદારે 250 કિલો સાકર બજારમાંથી ખરીદી કરી દુકાનમાં મૂકી, તો હવે દુકાનમાં કુલ કેટલા કિલો સાકર હશે?

4) પૂરગ્રસ્તોની મદદ કરવા માટે મહેશે 69 કિલો 700 ગ્રામ ઘઉં આપ્યા અને હેમાંગીએ 77 કિલો 300 ગ્રામ ઘઉં આપ્યા, તો પૂરગ્રસ્તો માટે કેટલા કિલો ઘઉં જમા થયા?

- 5) એક દૂધ સંકલન કેન્દ્ર પર ગાયનું 123 લીટર 600 મિલી અને ભેંસનું 208 લીટર 300 મિલી દૂધ જમા થાય છે, તો દૂધ સંકલન કેન્દ્ર પર કુલ કેટલું દૂધ જમા થયું ?

- 6) પેટ્રોલ પંપ પર એક દિવસમાં 500 લી 800 મિલી પેટ્રોલ અને 700 લીટર 200 મિલી ડિઝેલનું વેચાણ થયું, તો કેટલા ઈંધનનું વેચાણ થયું ?

- 7) પિટરના બેંક ખાતામાં 719 રૂપિયા 80 પૈસા છે, તેમ જ તેના કબાટમાં 999 રૂપિયા છે, તો પિટર પાસે કુલ કેટલા રૂપિયા છે ?

- 8) સંજનાએ 548 રૂપિયા 75 પૈસાની ખરીદી કરી. અહમદે 400 રૂપિયા 75 પૈસાની ખરીદી કરી. તો બન્નેએ મળીને કેટલા રૂપિયાની ખરીદી કરી?

- 9) કપિલના ગામથી તેના મામાનું ગામ 483 કિમી દૂર છે. કપિલે 219 કિમી 100 મીટર અંતર પ્રવાસ કર્યા પછી મુકામ કર્યો. હવે કપિલને મામાના ગામે પહોંચવા માટે હજી કેટલો પ્રવાસ કરવો પડશે ?

- 10) એક સાયકલ સ્પર્ધામાં 20 કિમી 200મી. અંતર પૂર્ણ કરવાનું છે. નયનાએ 18 કિમી 700મી. અંતર પૂર્ણ કર્યું છે. હવે તેને સ્પર્ધા માટે હજી કેટલા કિમી અંતર પૂર્ણ કરવું પડશે?

11) એક વેપારી પાસે 568 કિલો 300 ગ્રામ તેલ હતું. તેમાંથી 199 કિલો 700 ગ્રામ તેલનું વેચાણ થયું, તો હવે વેપારી પાસે કેટલું તેલ સિલ્લક (બાકી) રહ્યું ?

12) એક દવાખાનામાં 247 કિલો 900 ગ્રામ સફરજનની વહેંચણી કરવા માટે લાવ્યા છે. તેમાંના 101 કિલો 250 ગ્રામ સફરજનની વહેંચણી કર્યા પછી દવાખાનામાં કેટલા કિલો સફરજન સિલ્લક રહ્યા ?

13) રમેશ અને સલીમે બન્નેએ મળીને એક દુકાનમાંથી 450 રૂપિયા 50 પૈસાની એકત્રિત ખરીદી કરી. રમેશે આ બિલ ચૂકવ્યું. આ બિલમાં 248 રૂપિયા સલીમે ખરીદેલા સામાનના હતા. તો રમેશે ખરીદ કરેલા સામાનની રકમ કેટલી?

14) એક રમકડાંની કિંમત 723 રૂપિયા 50 પૈસા છે. જનાર્દન પાસે 549 રૂપિયા છે. જનાર્દનને તે રમકડું ખરીદવા હજી કેટલા રૂપિયાની જરૂર છે ?

15) એક ચાર પૈડાંવાળી ગાડીનું કવર તૈયાર કરવા માટે 15 મી 100 સેમી કાપડ જોઈએ છે. આવી 13 ગાડીઓ માટે કવર તૈયાર કરવા કેટલા મીટર કાપડ જોઈશે ?

17) એક બાળકનો ગણવેશ સિવવા માટે 2 મી 50 સેમી કાપડ જોઈએ છે, તો 5 બાળકોમાટે કુલ કેટલું કાપડ જોઈશે ?

19) 30 કુટુંબવાળા એક ગામમાં પાણીકાપ છે. દરેક કુટુંબ માટે 15 લી 500 મિલી પીવાનું પાણી આપવાનો નિર્ણય ગ્રામસ્તરે લેવામાં આવ્યો છે, તો વહેંચણી માટે પીવાનું પાણી કેટલું જોઈશે ?

16) જૂલીના એક ફોક માટે 2 મી 50 સેમી કાપડ જોઈએ છે, તો 3 ફોક માટે કેટલા મીટર કાપડ જોઈશે ?

18) એક દૂધ વિક્રેતાને 20 કુટુંબને દૂધ વહેંચવાનું છે. દરેક કુટુંબને સવા લીટર દૂધ આપવાનું હોય તો કુલ કેટલા લીટર દૂધની વહેંચણી થશે?

20) એક દવા વિક્રેતા પાસે દવાની એક બાટલીની વેચાણ કિંમત 45 રૂપિયા છે. 25 બાટલી વેચાતી લેવા માટે મહેન્દ્રએ કેટલા રૂપિયા આપવા પડશે?

21) કેશર કેરી 70 રૂપિયા કિલો છે. તો સલમાને 10 કિલો કેરી ખરીદવા માટે કેટલા રૂપિયા જોઈશે?

22) 5 મી 55 સેમી કાપડના 5 સમાન ટુકડા કરતા એક ભાગ કેટલા મીટરનો થશે ?

23) 9 કિમી લંબાઈવાળા રસ્તાની બાજુએ સમાન અંતર પર 10 સૂચના ફલક લગાડવા હોય તો 2 ફલકની વચ્ચે અંતર કેટલું રાખવું પડશે ?

24) 10 મી 50 સેમી લંબાઈવાળા કાપડના 25 સેમી પ્રમાણે કેટલા સમાન ટુકડા કરી શકાશે?

25) 760 કિગ્રા બાજરી 8 જરૂરિયાતમંદ કુટુંબને સમાન ભાગે વહેંચવાની છે, તો દરેક કુટુંબને કેટલા કિગ્રા બાજરી મળશે ?

26) 50 ગ્રામ ચેવડાનું એક પેકેટ આ પ્રમાણે 2 કિગ્રા 500 ગ્રામ વજનમાં ચેવડાના કેટલા પેકેટની વહેંચણી કરી શકાશે ?

- 27) બા એ ઝવેરાતની દુકાનવાળાને 30 ગ્રામ સોનું આપીને તેમાંથી 2 ગ્રામ 500 મિલીગ્રામની વીટી બનાવવા કહ્યું, તો કેટલી વીટી તૈયાર થશે?
- 28) સાડા સાત કિલો ચોખા, અડધો કિલોની બરણીમાં ભરવાના હોય, તો કેટલી બરણીઓ જોઈશે ?
- 29) ઠંડા પાણીનું વેચાણ કરનાર દુકાનદાર પાસે 760 લીટર પાણી છે. આ પાણી 20 લીટરના જગમાં ભરીએ, તો કેટલા જગ જોઈશે ?
- 30) એક છાશ વિક્રી કેન્દ્રએ દરેકને પા લીટર પ્રમાણે બે લીટર છાશ વહેંચી, તો કેટલા લોકોને છાશ મળી ?
- 31) 3 લી. 600 મિલી શેરડીનો રસ ચાર બાળકોને સમાન ભાગે વહેંચ્યો, તો દરેક બાળકને કેટલા મિલી શેરડીનો રસ મળશે ?
- 32) બગીચામાં કામ કરવા બદલ કુલ 1000 રૂપિયા મજૂરી આપવામાં આવી. આ મજૂરી 4 વ્યક્તિમાં સમાન ભાગે વહેંચવાની છે, તો દરેક વ્યક્તિને કેટલા રૂપિયા મળશે ?

○ રીનાનું ઘર કેટલા અંતરે છે ?

જૂના કિલ્લાથી મીનાના ઘરનું અંતર 2 કિમી 500 મી

જૂના કિલ્લાથી રીનાના ઘરનું અંતર 3 કિમી 725 મી

તો, રીનાનું ઘર મીનાના ઘરથી કેટલા અંતર પર છે તે લખ.

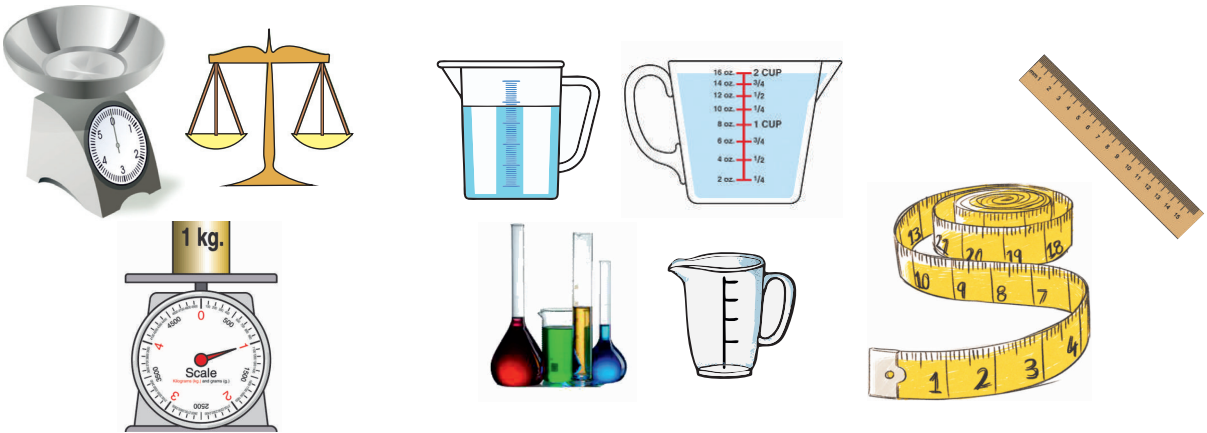
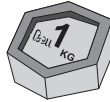
○ ચોકઠામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

1) 1000 મીટર = કિલોમીટર

2) 1000 મિલિ લીટર = લીટર

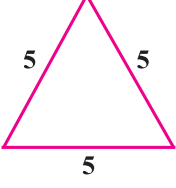
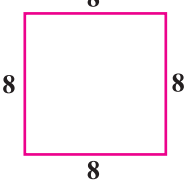
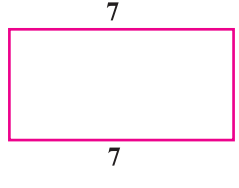
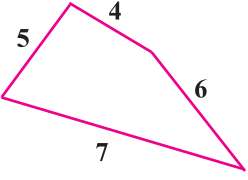
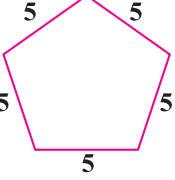
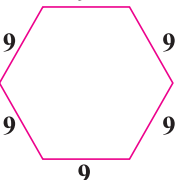

3) 1000 ગ્રામ = કિલોગ્રામ

12. પરિમિતી માપીએ

- નીચે આપેલી આકૃતિની પરિમિતી ચોકઠામાં લખ. બાજુના માપ સેમીમાં છે.

		
પરિમિતી ..... સેમી	પરિમિતી ..... સેમી	પરિમિતી ..... સેમી
		
પરિમિતી ..... સેમી	પરિમિતી ..... સેમી	પરિમિતી ..... સેમી

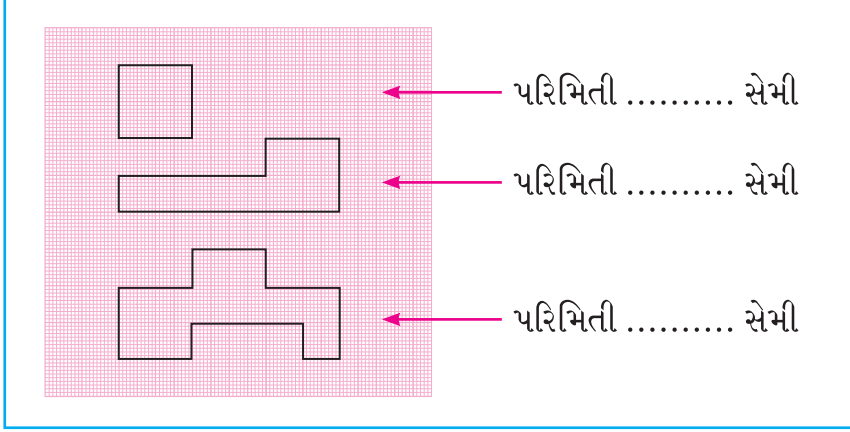
- નીચેના ઉદાહરણો ઉકેલ.

- 1) એક આકૃતિની બાજુ 10 સેમી, 20 સેમી, 15 સેમી, 28 સેમી અને 9 સેમી છે. તો તે આકૃતિની પરિમિતી કેટલી હશે ?
- 2) મહેશ દરરોજ સવારે એક લંબચોરસાકૃતિ બગીચાના 4 ફેરા ફરતો. તે બગીચાની લંબાઈ 280 મીટર અને પહોળાઈ 100 મીટર છે, તો મહેશ દરરોજ સવારે કેટલું અંતર ચાલ્યો ?

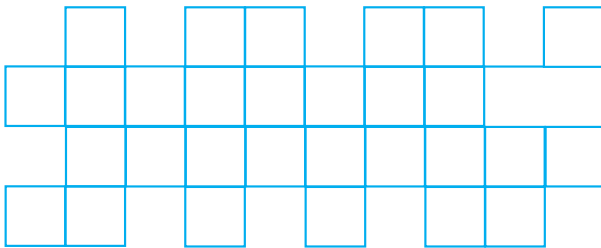
- નીચે આપેલી આકૃતિની પરિમિતી ખાલી જગ્યામાં લખ.

- નીચેના ઉદાહરણો ઉકેલ.

- 1) એક લંબચોરસાકૃતિ ખુલ્લી જગ્યાની લંબાઈ 80 મી. અને પહોળાઈ 25 મી. છે. તે જગ્યાને ત્રણ આંટા તારની વાડ કરવા કેટલો તાર જોઈશે ?
- 2) રોહન દરરોજ સવારે 30 મીટર બાજુવાળા ચોરસાકાર કીડાંગણની ફરતે 5 આંટા મારે છે, તો તે રોજ કેટલા મીટર દોડવાની પ્રેક્ટિસ કરે છે?

- નીચેની આકૃતિની પરિમિતી શોધ. (પ્રત્યેક ચોરસની બાજુ 1 સેમી છે.)

આકૃતિની પરિમિતી = ...

ક્ષેત્રફળ

○ ખાલી જગ્યા ભરી નીચેનું ઉદાહરણ ઉકેલ.

1) આકૃતિ A ની પ્રત્યેક ચોરસની બાજુ 1 સેમી લંબાઈની છે.

1 સેમી બાજુવાળા ચોરસની 5 હરોળ છે.

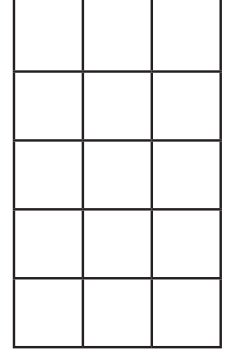
1 સેમી બાજુવાળા ચોરસના 3 સ્તંભ છે.

એટલે $5 \times 3 = 15$

આકૃતિ 1 સેમી બાજુવાળા 15 ચોરસ જેટલી જગ્યામાં વિસ્તરેલી છે.

એટલે આકૃતિ Aનું ક્ષેત્રફળ 15 ચો સેમી છે.

આકૃતિ A

2) આકૃતિ B ના દરેક ચોરસની બાજુ 1 સેમી લંબાઈની છે.

1 સેમી બાજુવાળા ચોરસની ..... હરોળ છે.

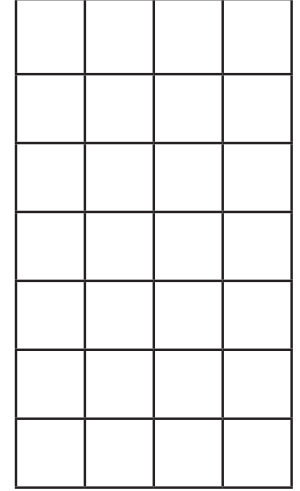
1 સેમી બાજુવાળા ચોરસના ..... સ્તંભ છે.

એટલે ..... $\times$ ..... = ...

આકૃતિ 1 સેમી બાજુવાળા ..... ચોરસ જેટલી જગ્યામાં વિસ્તરેલી છે.

એટલે આકૃતિ Bનું ક્ષેત્રફળ ..... ચોસેમી છે.

આકૃતિ B

○ નીચેના ઉદાહરણ ઉકેલ.

1) એક લંબચોરસ મેદાનની લંબાઈ 75 મીટર અને પહોળાઈ 45 મીટર છે, તો તે મેદાનનું ક્ષેત્રફળ કેટલું હશે ?

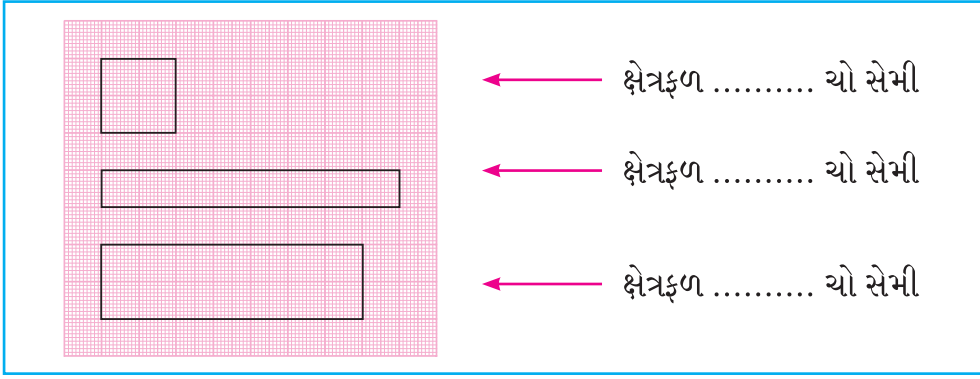

2) 5 મીટર બાજુવાળા ચોરસાકૃતિ ઓરડામાં લાઠી બેસાડવા માટે એક ચોરસ મીટરના 45 રૂપિયા પ્રમાણે કેટલો ખર્ચ થશે ?

- 3) એક લંબચોરસ ખેતરની લંબાઈ 100 મીટર અને પહોળાઈ 60 મીટર છે. તે ખેતરની 1 ચોરસ મીટર જગ્યાની વેચાણ કિંમત 3000 રૂપિયા હોય તો, તે ખેતરની વેચાણ કિંમત કેટલી થશે ?

- નીચે આપેલી આકૃતિનું ક્ષેત્રફળ ખાલી જગ્યામાં લખ.

શબ્દિક ઉદાહરણો

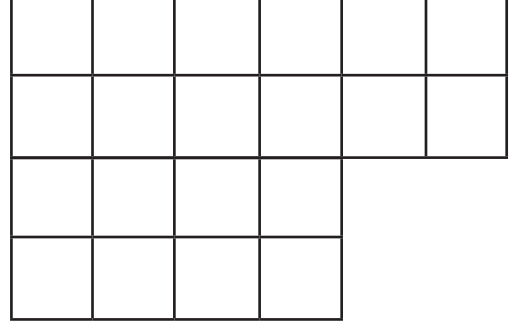
- નીચેના ઉદાહરણ ઉકેલ.

- 1) એક ચોરસાકૃતિ ભૂખંડની દરેક બાજુની લંબાઈ 60મીટર છે. ભૂખંડનો પ્રતિ ચોરસમીટરે વેચાણ દર 950 રૂપિયા છે, તો ભૂખંડની કુલ કિંમત કેટલી?
- 2) એક લંબચોરસ બગીચાની લંબાઈ 80મીટર અને પહોળાઈ 40મીટર છે. આ બગીચાની સંપૂર્ણ જમીન પર ઘાસની લાદી પાથરવાનો ખર્ચ પ્રતિ ચોરસ મીટર 100 રૂપિયા છે, તો કુલ ખર્ચ કેટલો ?

3) ચોરસની એક બાજુની લંબાઈ આપેલી છે, તે પરથી ચોરસનું ક્ષેત્રફળ શોધ.

- 1) 18 સેમી   2) 22 સેમી

4) આકૃતિમાંના ચોરસનું સમાન ક્ષેત્રફળ આવે એમ 5 ભાગમાં વહેંચણી કર. દરેક ભાગ જુદાં જુદાં રંગથી રંગ.

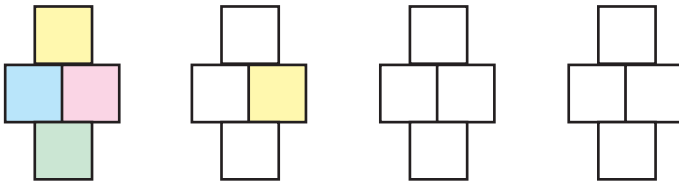

○ કોઠો પૂર્ણ કર.

અ.ક.	લંબાઈ	પહોળાઈ	પરિમિતી	ક્ષેત્રફળ
1	7 સેમી	3 સેમી		
2	12 મી	8 મી		
3	34 સેમી	10 સેમી		
4	24 સેમી	9 સેમી		
5	120 સેમી	2 સેમી		

○ મજા કરીએ.

(દરેક વખતે એક જ દિશામાં 90° ફેરવતા છેલ્લે કયો રંગ ઉપરની બાજુ આવશે તે જો.)

13. સમજાએ ત્રિમિતીય વસ્તુ અને ગૂંથણી

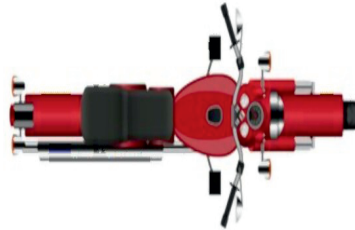
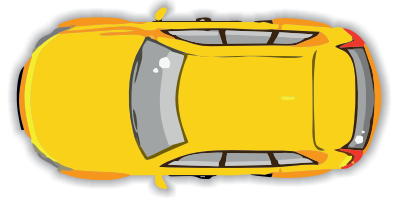
- જે વસ્તુની ફક્ત લંબાઈ અને પહોળાઈ હોય. પણ જાડાઈ ન હોય અથવા નહિવત જાડાઈ ધરાવતી હોય. તેવી વસ્તુઓને .....(દ્વિમિતીય વસ્તુ/ ત્રિમિતીય વસ્તુ) કહી શકાય.
- નીચેની વસ્તુઓનું દ્વિમિતીય અને ત્રિમિતીયમાં વર્ગીકરણ કર.
પુસ્તક, ટેબલ, ઢીંગલી, કાગળ પર લખેલા અક્ષર, ગાડી, હાથીનું ચિત્ર

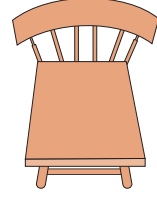
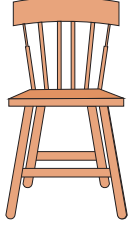
દ્વિમિતીય વસ્તુ	ત્રિમિતીય વસ્તુ
.....	.....
.....	.....

- વસ્તુઓના દ્વિમિતીય દશ્ય આપેલા છે. દરેક દશ્ય સામેથી, બાજુએથી અથવા ઉપરથી જોતા એ કયા પ્રકારના છે તે ચિત્ર નીચેના ચોકઠામાં લખ.

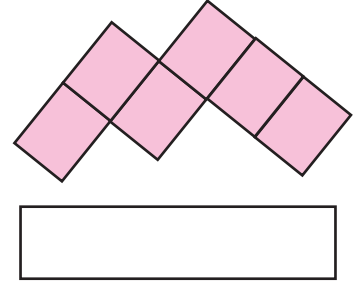
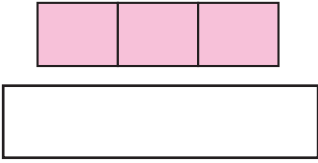
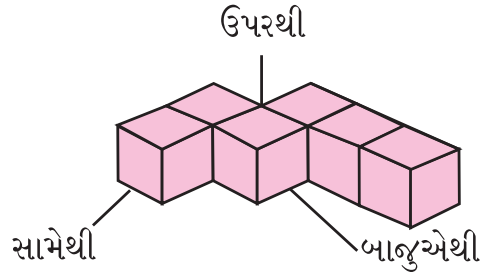
સામેથી દેખાનું

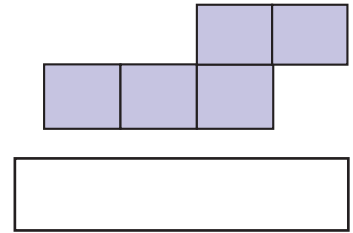
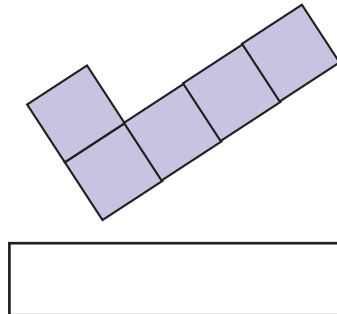
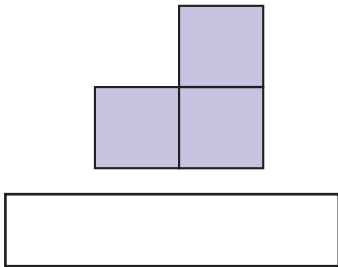
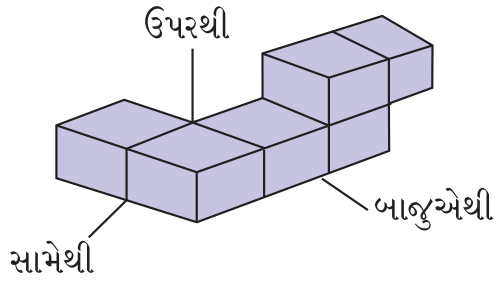

○ કેટલાંક ઘનની ગોઠવણી આપેલી છે. તેના દ્વિમિતીય દૃશ્યો આપેલાં છે. પ્રત્યેક દૃશ્ય સામેથી, બાજુએથી અથવા ઉપરથી દેખાતાં એવા કયા પ્રકારના છે, તે લખ.

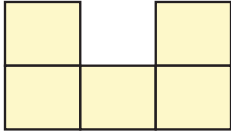
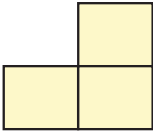
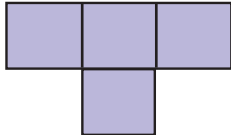
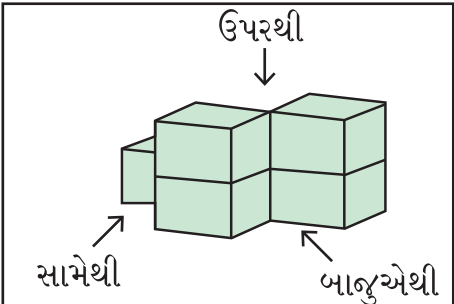
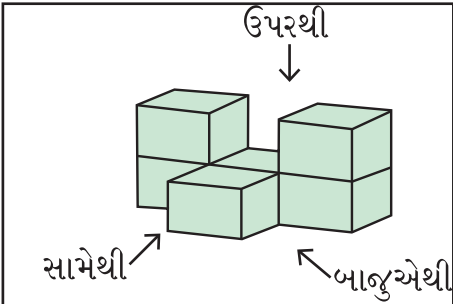
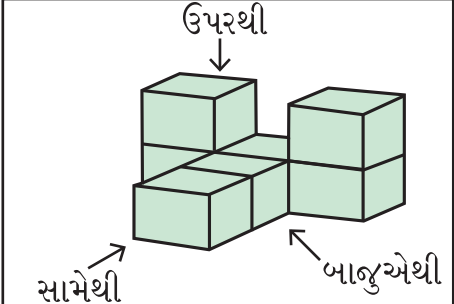
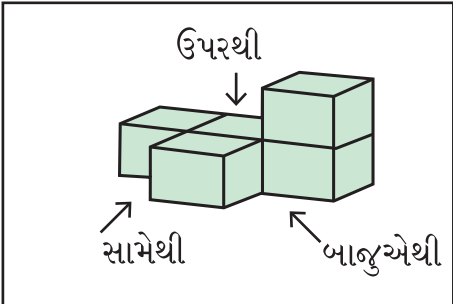
1)

2)

- પર્યાયમાંથી એવો એક ઘન ટુકડો પસંદ કર. જેનું સામેથી, બાજુએથી અને ઉપરથી દેખાતું દશ્ય નીચે પ્રમાણે દેખાય છે તે પર્યાયનો ક્રમાંક ચોકઠામાં લખ.

સામેથી દેખાતું	બાજુએથી દેખાતું દશ્ય	ઉપરથી દેખાતું દશ્ય
		
1) 	2) 	
3) 	4) 	
<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 30px; margin: 0 auto;"></div>		

- હું કોણ તે ઓળખ અને મારું ચિત્ર દોર.

1) હું ત્રિમિતીય છું, મને સામેથી, બાજુએથી અને ઉપરથી જોતાં, હું સમાન જ દેખાઉં છું અને મારી ત્રણે બાજુનું દ્વિમિતીય દશ્ય ચોરસાકૃતિ હોય છે. હું કોણ ?

(ગોળ / લંબઘન / નળાકાર / ઘન)

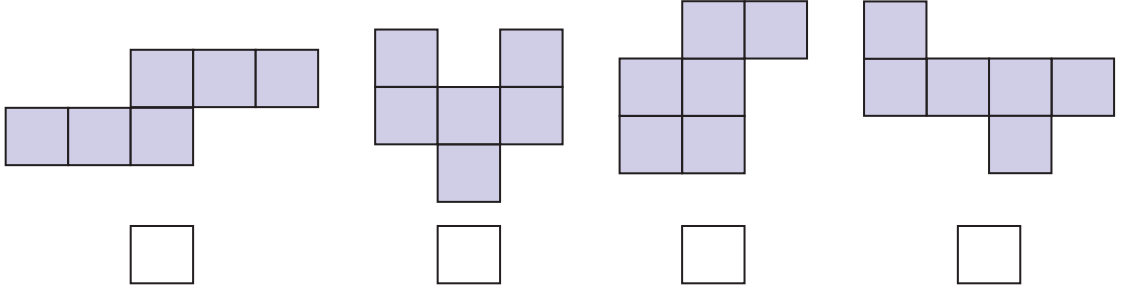
.....

2) હું ત્રિમિતીય છું. મને સામેથી, ઉપરથી અને બાજુથી જોતા મારી ત્રણે બાજુનું દ્વિમિતીય દશ્ય લંબચોરસાકૃતિ છે. હું કોણ ?

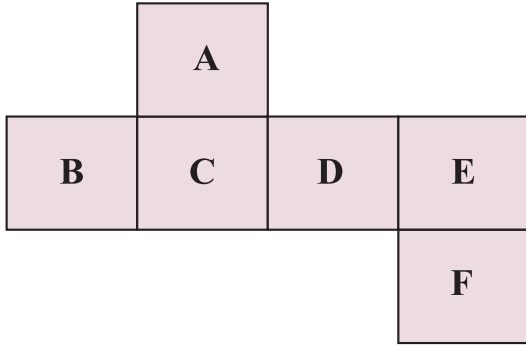
(ગોળ / લંબઘન / નળાકાર / ઘન)

.....

○ નીચેના પૈકી જે રચના પરથી ઘન તૈયાર થાય છે. તેની નીચેના ચોકઠામાં ✓ આવી નિશાની કર.

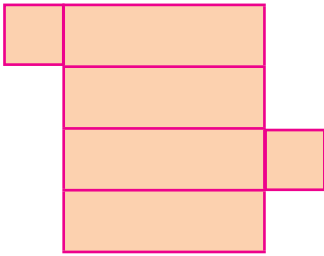
○ નીચેની રચના પરથી પાસો (ડાઈસ) તૈયાર કરીએ તો-

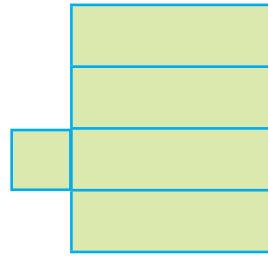

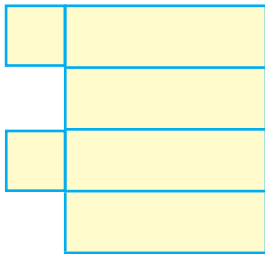
1) A ના વિરુદ્ધ પૃષ્ઠ પર કયો અક્ષર આવશે ?

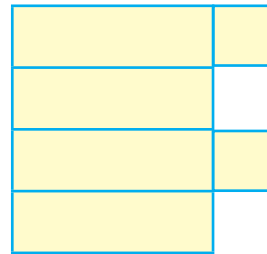
2) C ના વિરુદ્ધ પૃષ્ઠ પર કયો અક્ષર આવશે ?

○ નીચેના પૈકી કઈ રચનાથી લંબઘન (ઈંટ) તૈયાર થશે. તેની નીચેના ચોકઠામાં ✓ આવી નિશાની કર.

14. ચિત્રાલેખ દોરીએ

- આપેલી ચિત્રરૂપ માહિતીના આધારે પ્રશ્નોના ઉત્તરો લખો.

પ્રમાણ : એક = 50 વિદ્યાર્થી

ઘરથી શાળામાં આવનારા વિદ્યાર્થીઓની માહિતી	વિદ્યાર્થી સંખ્યા
પગે ચાલીને આવનારા	
સાયકલ પર આવનારા	
રીક્ષાથી આવનારા	
સિટી બસથી આવનારા	

- 1) તક્તામાં કુલ કેટલા વિદ્યાર્થીઓની માહિતી આપેલી છે?
  - 2) સાયકલથી આવનારા વિદ્યાર્થી રીક્ષાથી આવનારા વિદ્યાર્થી કરતાં કેટલાથી વધારે છે?
  - 3) સિટીબસથી આવનારા વિદ્યાર્થી પગે ચાલીને આવનારા વિદ્યાર્થી કરતાં કેટલાથી ઓછા છે?
- અઠવાડિક બજારમાંની દુકાનોની માહિતી નીચેના કોષ્ટકમાં આપેલી છે. તેના પરથી ચિત્રાલેખ તૈયાર કર.

	1	2	3	4	5
દુકાનનું સ્વરૂપ	કરિયાણા	શાકભાજી	વાસણ	મીઠાઈ	કાપડ
સંખ્યા	25	40	35	30	10

(પ્રમાણ : 1 ..... = ... દુકાન)

અ.ક.	દુકાનનું સ્વરૂપ	સંખ્યા
1	કરિયાણાની	
2	શાકભાજીની	
3	વાસણની	
4	મીઠાઈની	
5	કાપડની	

- ક્રીડા સાહિત્ય વેચાણ કરનારી એક દુકાનમાં નીચેના કોઠામાં આપેલા ક્રીડા સાહિત્ય પ્રકાર ઉપલબ્ધ છે. તેના પરથી ચિત્રાલેખ તૈયાર કર.

	1	2	3	4	5	6
ક્રીડા સાહિત્ય સંચ પ્રકાર	હોકી	ક્રિકેટ	ફૂટબોલ	ટેબલ ટેનિસ	વ્હોલીબોલ	ગોળાફેંક
સંખ્યા	81	45	27	72	18	63

(પ્રમાણ : 1 ..... = ... ક્રીડા સાહિત્ય સંચ)

ક્રીડા સાહિત્ય સંચ પ્રકાર	સંખ્યા
હોકી	
ક્રિકેટ	
ફૂટબોલ	
ટેબલ ટેનિસ	
વ્હોલીબોલ	
ગોળાફેંક	

- આપેલા તકતામાં જુદી જુદી રમત અને રમત રમનારા વિદ્યાર્થીઓની માહિતી આપેલી છે. આપેલી સાંખ્યિકીય માહિતી પરથી ચિત્રાલેખ તૈયાર કર.

	1	2	3	4
રમત	લેઝીમ	ખો-ખો	કબડ્ડી	લંગડી
રમનારા વિદ્યાર્થી	20	24	36	32

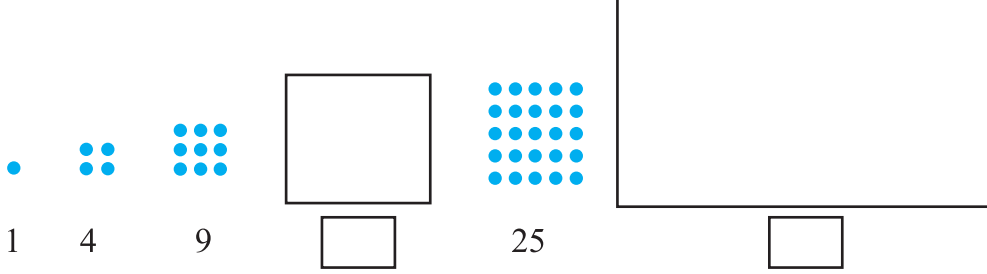
(પ્રમાણ : 1 ..... = ... વિદ્યાર્થી)

રમત	રમનારા વિદ્યાર્થી
લેઝીમ	
ખો-ખો	
કબડ્ડી	
લંગડી	

15. આકૃતિબંધ ઓળખીએ

- આકૃતિબંધનું નિરીક્ષણ કર અને આગળની ચોરસ સંખ્યા લખ.

- ચોરસ સંખ્યા ફરતે વર્તુળ કર.

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

- નીચેની રચના કરવા કેટલા ગોળા વાપર્યા છે?

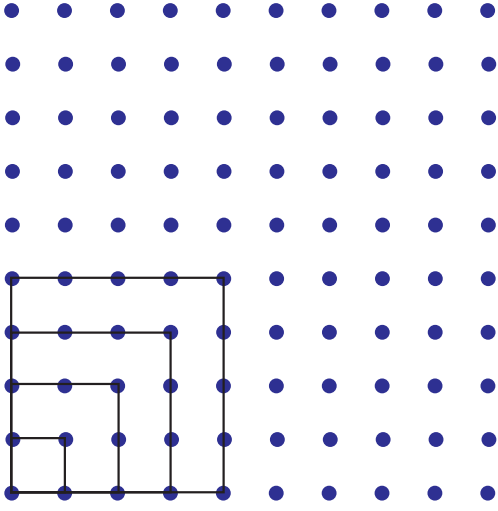

- આગળની માંડણી પૂર્ણ કર.

ક્રમવાર વિષમ સંખ્યાઓનો સરવાળો	ચોરસ સંખ્યા
$1 + 3 =$	4
$1 + 3 + 5 =$	
$1 + 3 + 5 + 7 =$	
$1 + 3 + 5 + 7 + 9 =$	
$1 + 3 + 5 + 7 + 9 + 11 =$	

○ ચોરસ સંખ્યાની માંડણી પૂર્ણ કર.

○ નીચેનો આકૃતિબંધ પૂર્ણ કર.

$$1 \times 1 = 1$$

$$11 \times 11 = 121$$

$$111 \times 111 = 12321$$

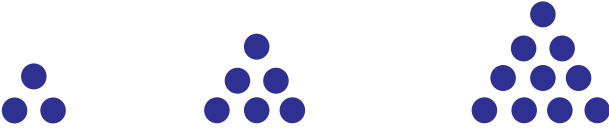
$$1111 \times 1111 = \dots\dots\dots$$

$$11111 \times 11111 = \dots\dots\dots$$

- 1) ગણિતપેટીમાંની ગણિત જાળી પર 1 થી 100 સુધીની ચોરસ સંખ્યા દર્શાવ.
- 2) ભૌમિતિક પાટી પર 1 થી 100 સુધીની ચોરસ સંખ્યા રબર લગાડીને દર્શાવ.

ત્રિકોણી સંખ્યા

○ ટપકાંનું નિરીક્ષણ કરી આકૃતિબંધ ઓળખ અને આગળની ત્રિકોણી સંખ્યા લખ.

$$1 + 2 = 3$$

$$1 + 2 + 3 = 6$$

$$1 + 2 + 3 + 4 = 10$$

a) $1 + 2 =$

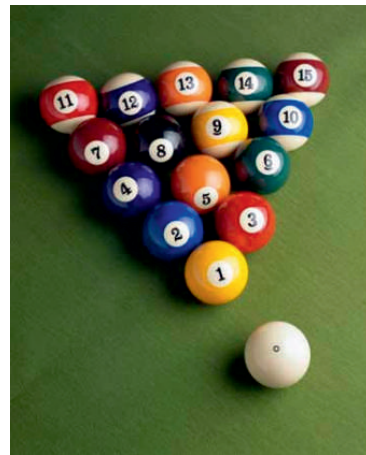
b) $1 + 2 + 3 =$

c) $1 + 2 + 3 + 4 =$

d) $1 + 2 + 3 + 4 + 5 =$

e) $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 =$

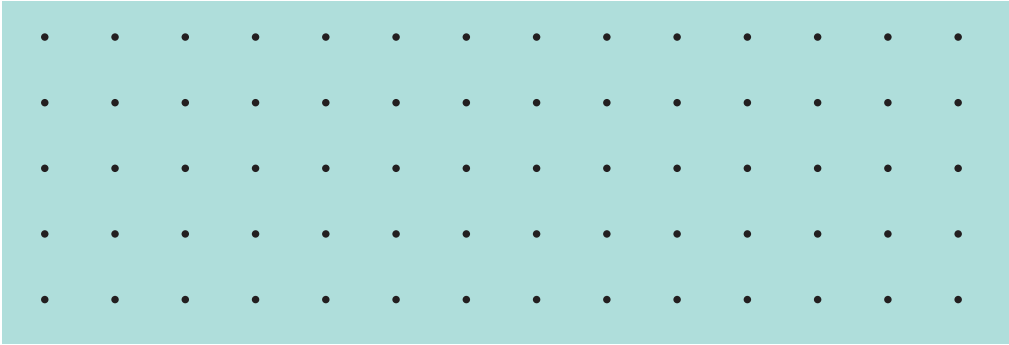
f) $1 + 2 + 3 + 4 + 5 + 6 + 7 =$

- આકૃતિબંધ તૈયાર કર.

- ટપકાં જોડીને તને ગમતો આકૃતિબંધ તૈયાર કર.

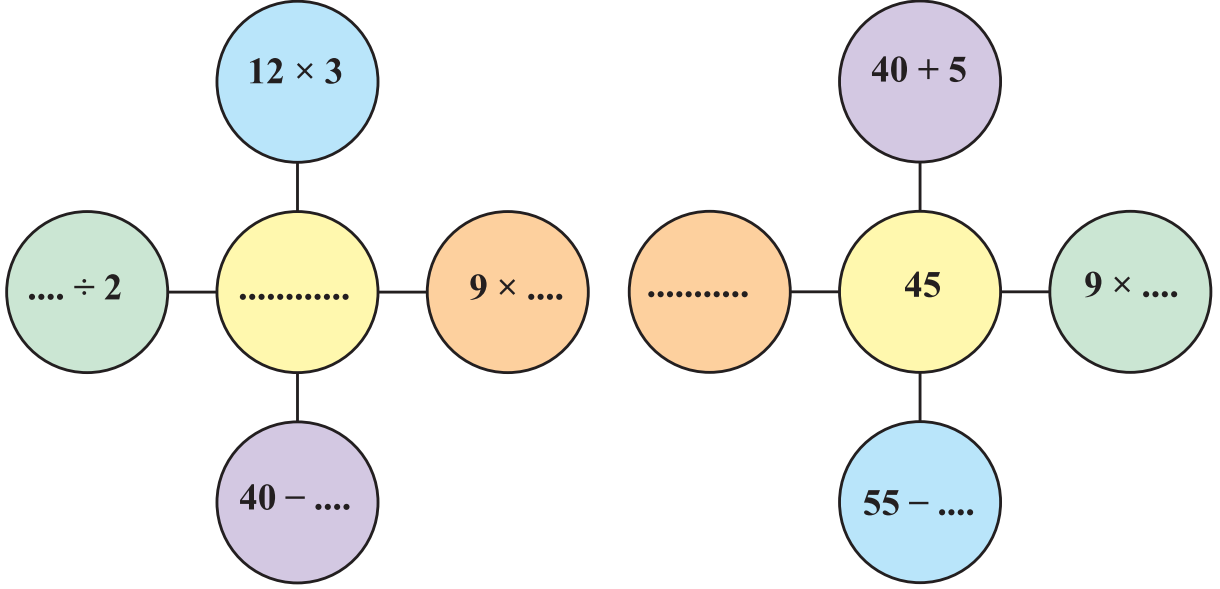

- નીચેના ખાલી ચોકઠામાં 1 થી 9 અંક ઊભી અને આડી હરોળમાં એક જ વખત આવે એવી રીતે લખ.

5	6		9			4	2	7
3			6	8		9		
	9				4			
	2				5	8		1
8		1		2		3		
4			8	9			5	6
7	3		1				9	
2	1	9					6	4
	8		4				3	2

16. કરીએ પૂર્વતૈયારી બીજગણિતની

- ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

- =, ≠ આ પૈકી ચોકઠામાં યોગ્ય ચિહ્ન લખ.

1) $10 + 3 \boxed{=} 8 + 5$

2) $10 - 3 \boxed{\neq} 5 - 3$

3) $7 \times 8 \boxed{} 28 \times 2$

4) $12 + 4 \boxed{} 12 \times 4$

- >, < આ પૈકી ચોકઠામાં યોગ્ય ચિહ્ન લખ.

1) $12 \times 7 \boxed{} 28 \times 2$

2) $22 + 3 \boxed{} 5 \times 2$

3) $7 \times 8 \boxed{} 28 \times 1$

4) $12 \times 0 \boxed{} 12 + 0$

- આપેલા વિધાનની ગણિતિક માંડણી સાચી છે કે ખોટી તે લખ. ખોટી માંડણી સુધારીને લખ.

- 1) મારી પાસે કેટલાક રૂપિયા છે. તેમાંથી 20 રૂપિયા જો સોલમને આપ્યા, તો મારી પાસે કુલ કેટલા રૂપિયા સિલ્લક (બાકી) રહ્યા ? (મારી પાસે m રૂપિયા છે એમ ધારીએ)

→ $m - 20$ .....

- 2) લાડુના એક બોક્સમાં 6 લાડુ હતા. તેમાંના થોડા લાડુ મીનલે ખાધા, તો બોક્સમાં કેટલાં લાડુ બાકી રહ્યા ? (મીનલે a લાડુ ખાધો એમ ધારીએ)

→ $a - 6$ .....

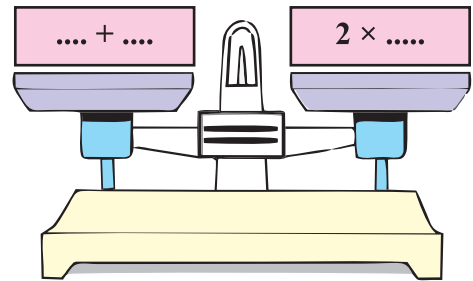
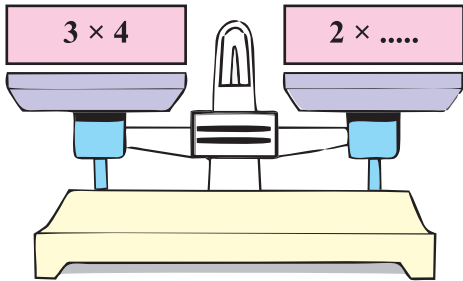
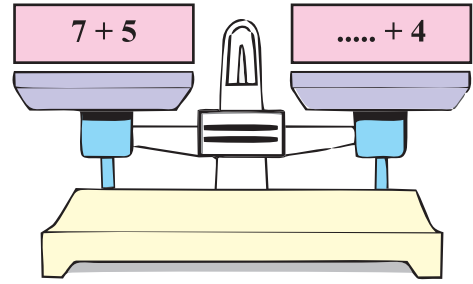
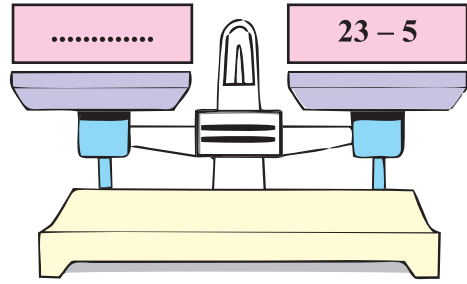
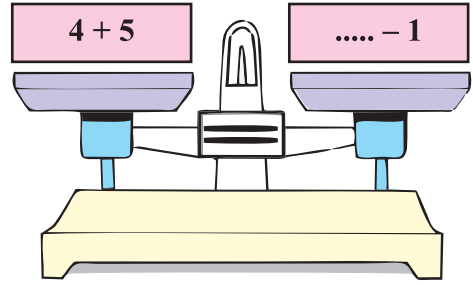
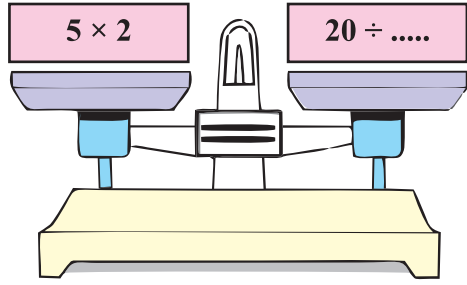
3) નિહાર પાસે 2 ફૂલ હતા. રમેશે તેને હજી કેટલાંક ફૂલો આપ્યા. તો હવે નિહાર પાસે કેટલા ફૂલો થયા ? (રમેશે b ફૂલો આપ્યા એમ ધારીએ)

→ $b - 2$ .....

4) પરીએ તેની પર્સમાંથી 10 રૂપિયા સ્વરાને આપ્યા. તો તેની પર્સમાં કેટલા રૂપિયા બાકી રહેશે ? (પરીની પર્સમાં x રૂપિયા હતા.)

→ $10 - x$ .....

○ ત્રાજવાની બંને બાજુ બરોબર કરવા માટે ખાલી ચોકઠામાં યોગ્ય સંખ્યા લખ.

○ મગજ કસ.

$$\begin{aligned} \text{Red Cricket Ball} + \text{Red Cricket Ball} &= 300 \text{ ગ્રામ} \\ \text{Red Cricket Ball} + \text{Soccer Ball} &= 550 \text{ ગ્રામ} \\ \text{Soccer Ball} + \text{Green Tennis Ball} &= 450 \text{ ગ્રામ} \\ \text{Green Tennis Ball} + \text{Red Cricket Ball} &= \boxed{} \text{ ગ્રામ} \end{aligned}$$

○ મગજ કસ.

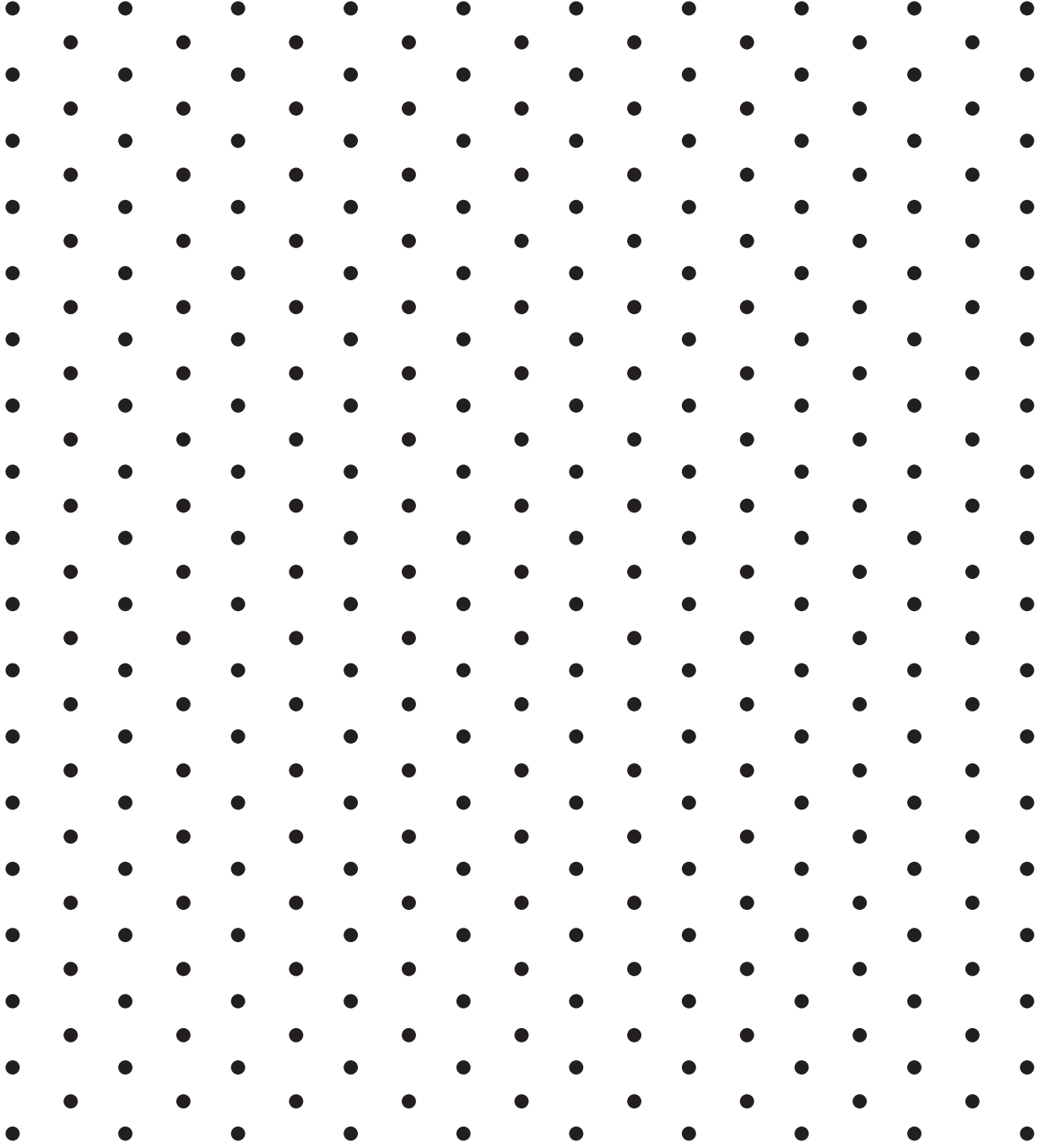
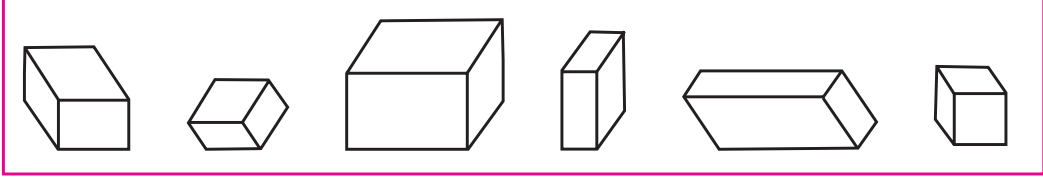
$\triangle + \triangle = 6$	$\triangle + \square + \diamond = ?$
$\circ + \square = 8$	$\circ + \square + \triangle = ?$
$\triangle + \circ = 4$	$\square + \square + \diamond = ?$
$\square + \diamond = 10$	$\triangle + \square + \diamond + \circ = ?$

○ આપેલા ત્રિમિતીય આકાર ટપકાંવાળા કાગળપર (ડોટપેપર) દોર.

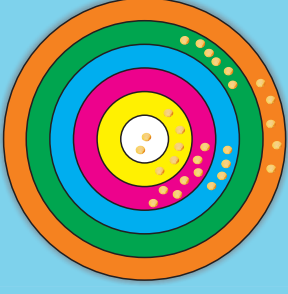

શ્રેયનામાવલી

કાર્યપુસ્તિકા : ધોરણ - પાંચમું : વિકસન, લેખન નિર્મિતી સહભાગ

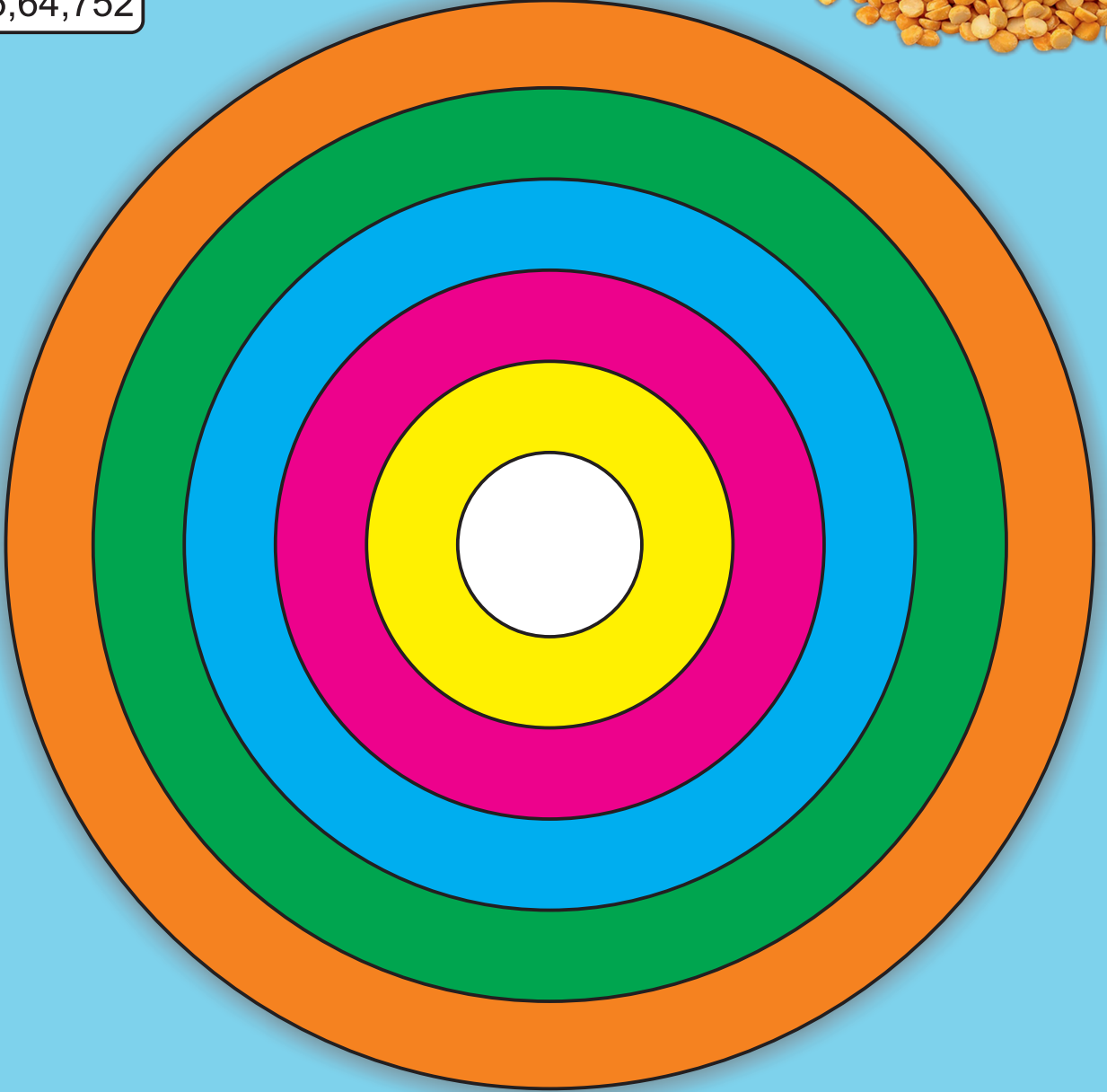
અ.ક.	નામ	પદ	કાર્યાલય
૧.	વિજય ગાયકવાડ	વરિષ્ઠ અધિવ્યાખ્યાતા	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, ફલટણ, જિ. સાતારા
૨.	શિવાજી ઠાકુર	અધિવ્યાખ્યાતા	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, ધુળે
૩.	નિલોફર પટેલ	અધિવ્યાખ્યાતા	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, ભંડારા
૪.	સુવર્ણા દેશપાંડે	સહશિક્ષિકા	ન્યુ ઇંગ્લિશ સ્કુલ, સાતારા
૫.	પ્રદિપ પાલવે	ઉપશિક્ષિકા	લક્ષ્મીબાઈ ભાઉરાવ પાટીલ, માધ્યમિક વિદ્યાલય, અહમદનગર
૬.	ગણેશ કોલતે	સેવાનિવૃત્ત મુખ્યાધ્યાપક	મલકાપુર, જિ. બુલઢાણા
૭.	સુભાષ મારવાડે	વિષય સહાયક	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, ગોંદિયા
૮.	બસવેશ્વર કલ્યાણકસ્તુરે	વિષય સહાયક	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, રત્નાગિરી
૯.	અરૂણ બૈસ	વિષય સહાયક	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, હિંગોલી:
૧૦.	ગણેશ જાધવ	વિષય સહાયક	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, અંબાજોગાઈ, જિ. બીડ
૧૧.	ઉદય કેદાર	વિષય સહાયક	જિલ્લા શિક્ષણ અને પ્રશિક્ષણ સંસ્થા, નંદુરબાર
૧૨.	વૈશાલી શેવાળે	વિષય સાધન વ્યક્તી	સમૂહ સાધન કેન્દ્ર, મનપા, જિ. પુણે
૧૩.	શૈલેશકુમાર ખેતાડે	ઉપશિક્ષક	જિ. પ. પ્રાથ.શાળા, પરસોડી, તા. પવની, જિ. ભંડારા
૧૪.	તુષાર દબડે	ઉપશિક્ષક	કરાડ નગર પરિષદ, શાળા ક. ૩, જિ. સાતારા
૧૫.	મનિષા ખેરે	ઉપશિક્ષિકા	ઉરણ નગર પરિષદ શાળા ક. ૧, તા. ઉરણ, જિ. રાયગડ
૧૬.	ઉમેશ કોટલવાર	ઉપશિક્ષક	જિ. પ. પ્રાથ.શાળા પ્રભાનવલ્લી નં. ૭, તા. લાંજ, જિ. રત્નાગિરી
૧૭.	મિનાક્ષી સરદેશમુખ	ઉપશિક્ષિકા	જિ. પ. પ્રાથ.શાળા પાડળી, તા. જિ. બુલઢાણા
૧૮.	યોગેશ પાટીલ	ઉપશિક્ષક	જિ. પ. પ્રાથ.શાળા ખોકરહટ્ટી, તા. જિ. ધુળે
૧૯.	નામદેવ ધનાવડે	ઉપશિક્ષક	જિ. પ. પ્રાથ.શાળા મહાતે, ખુ. તા. જાવળી, જિ. સાતારા
૨૦.	તરુબેન પોપટ	સેવાનિવૃત્ત મુખ્યાધ્યાપિકા	પુણે
૨૧.	વર્ષા શાહ	સહશિક્ષિકા	સંઘવી કે.મ.હાઈસ્કુલ, પુણે
૨૨.	કોમલ પટેલ	સહશિક્ષિકા	સંઘવી કે.મ.હાઈસ્કુલ, પુણે

શિક્ષકોમાટે સૂચના : (૧) વિદ્યાર્થીઓને સ્વયં-અધ્યયનની ટેવ અને અધ્યયન નિષ્પત્તી અનુસાર પ્રગતિ કરવાની તક મળે એ હેતુથી આ કાર્યપુસ્તિકા તૈયાર કરવામાં આવી છે. (૨) પાઠ્યપુસ્તકમાંનો આશય અથવા પાઠ્યાંશ શીખી લીધા પછી વિદ્યાર્થી નિયમિતપણે કાર્યપુસ્તિકામાંની કૃતિપૂર્ણ કરે એવી અપેક્ષા છે. (૩) આ કાર્યપુસ્તિકા આકર્ષક કરવા માટે ભરપૂર ચિત્રોનો, જરૂર જણાય ત્યાં સુબક આકૃતિઓને અને તકતાઓ તેમ જ કાર્યપુસ્તિકામાંની કૃતિઓમાં રંજકતા લાવવા ગણિતીય કોયડાનો સમાવેશ કર્યો છે. (૪) કાર્યપુસ્તિકામાંની દરેક કૃતિ વિશિષ્ટ અધ્યયન નિષ્પત્તી પર આધારિત હોવાથી શિક્ષકોએ અધ્યયન પ્રક્રિયાના અંતિમ ટપ્પા પર ભાર ન મૂકતાં દરેક વિદ્યાર્થી અપેક્ષિત ક્ષમતા પ્રાપ્ત કરી શકે તે તરફ ધ્યાન આપવું. (૫) શૈક્ષણિક વર્ષમાં દરેક વિદ્યાર્થી કાર્યપુસ્તિકામાંની કૃતિ પૂર્ણ કરે તે માટે શિક્ષકોએ સ્થાનિક પરિસ્થિતિનુરૂપ નિયોજન કરવું. (૬) કાર્યપુસ્તિકામાં ઘણી જગ્યાએ કૃતિની શરૂઆતમાં નમૂનાના દાખલા કે કૃતિ કરીને દર્શાવ્યા છે; જેનો ઉપયોગ કરી વિદ્યાર્થી આગળની કૃતિ સ્વપ્રયત્નથી પૂર્ણ કરશે. (૭) શિક્ષકોએ વિદ્યાર્થીઓની જરૂરિયાતનુસાર વૈયક્તિક અથવા જૂથમાં માર્ગદર્શન કરવું. (૮) ગણિતીક સંકલ્પના વિદ્યાર્થીઓમાં સંક્રમિત કરતી વખતે સ્થાનિક પરિસરમાંથી તે સંકલ્પનાઓ વિદ્યાર્થી શીખી શકે એવી તક નિર્માણ કરવાનો શિક્ષકોએ પ્રયત્ન કરવો તેમ જ એવી તક શોધવા માટે વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહન આપવું અથવા પ્રવૃત્ત કરવા. (૯) વિદ્યાર્થીઓનું મૂલ્યાંકન કરવું - એ આ કાર્યપુસ્તિકાનો એકમેવ ઉદ્દેશ્ય નથી. પણ ગણિતનો ડર (ભય) દૂર કરીને ગણિતનો આનંદ લેવા માટે શીખવવું એ છે. (૧૦) દરેક બાળક ગણિત શીખી શકે છે એવો વિશ્વાસ મનમાં રાખી શિક્ષકોએ દરેક વિદ્યાર્થીને આ કાર્યપુસ્તિકાની મદદથી અધ્યયન-અધ્યાપન પ્રક્રિયામાં સહભાગી કરી લેવા.

5,64,752

ચાલો સંખ્યા સાથે રમીએ.

એકમ

દશક

શતક

હજાર

દશહજાર

લાખ